

Šiame numery

Prisikėlimas nauju žėrėjimu.
Krikščionybė ir didžiosios pasaulio religijos.
Nauji darbai
V. Petravičiaus galerijoje.
Kai plyšta aktorius širdis.
Vincas Maciūnas apie savo tėvą ir jo laikus.
G. Donizetti ir jo "Meilės eliksyras".
Pastabos apie "Šventaragį".
Dail. M. Dobužinskis.

Kertinė paraštė

PRISIKĖLIMAS NAUJU ŽĖRĖJIMU

Viena iš griežiausių religinių bendrųjų yra trapistai, tie patys, kurių nariu yra buvęs konvertitas rašytojas Tomas Merton. Pagal ankstybesnes jų gyvenimo taisykles, jie savo tarpe vengia kalbėtis, tik susitikę primena gyvenimo pabaigą, kuriai turi ruoštis, tardami: "Memento mori" — atminti, kad mirsi. Tačiau Velykose jų sveikinimasis yra kitoks: "Memento vivere": atsimink, kad gyvensi.

Velykos trykšta ne tik atgimstančios gamtos gaivastingumu, bet primena ir didžiąją Kristaus gyvybinę pergalę — prisikėlimą. Istorikas A. Fr. Gfroerer, buvęs ateistas, bet, bestudijuodamas pirmuosius krikščionybės šaltinius, tapęs tikinčiu, paskelbė: "Jeigu aš neprimėčiau tų liudijimų apie Kristaus prisikėlimą, aš neturėčiau teisės bet kokius senovės faktus pripažinti, nes joks iš jų, kas liečia liudijimo pilnumą, negali prilygti Kristaus prisikėlimui".

Kristaus prisikėlimas yra viena iš pagrindinių krikščionybės tiesų. Amžiais neužmiršamas mintytojas šv. Augustinas savo 120 psalmės komentaruose teisingai pabrėžė: "Niekas nėra ypatingo tikėti, kad Kristus buvo miręs. Tą tiki ir pagonys, ir žraelitai, ir nusidėjėliai, visi tą tiki... Tačiau krikščionio tikėjimas yra: Kristus prisikėlė. Yra lemiama dalykas, kad mes tikėtume Kristaus prisikėlimą".

Tai buvo pagrindinis dalykas visos krikščionijos įsigalėjimui pasaulyje. Prancūzų revoliucijos metu naujovinė La Reveillère Lepeaux buvo sugalvojęs naują tikybą, kuri turėjo trykšti dievišką žmogaus meilę ir kurią jis buvo pavadinęs Teofilantropija. Kartą jis, aplankęs savo bičiulį Barros, nusiskundė, kad jo, rodos, gerai sugalvotas tikėjimas visiškai nepilna. Barros jam atsakė: "Tai visai paprastas reikalas: jei nori susilaukti tokio pat pasisekimo, kaip Jėzus iš Nazareto, leiskis, kad penktadienį prikaltų tave prie kryžiaus ir sekmadienį vėl prisikeltų..."

Lietuviams Velykų šventė ypač

KRIKŠČIONYBĖ IR DIDŽIOSIOS PASAULIO RELIGIJOS

Krikščionys pasaulio atvirybėje

Mums gyvenant labai atviroje pasaulio įtakoje, kyla gyvas reikalas pagilinti savo krikščionišką ideologiją, kad jai galėtume tinkamai atstovauti įvairių pasaulio religijų sąlytyje. Nebūtinai tą pasaulinę atvirybę ir sąlytį su įvairiomis pasaulio religijomis reikia laikyti neigiamu reiškiniu. Ši visaprasaulinė perspektyva gali padėti giliau suprasti ir geriau įvertinti krikščioniškas vertybes. Tai gali atsitikti ne tik tais atvejais, kada mes kitose religijose pastebime didelių trūkumų, bet ir tais atvejais, kada mes, geriau į jas įsižiūrėdami, rasime, kad jos turi užuominas tų vertybių, kurios krikščionijoje yra giliau išryškintos ir toliau siekiančios.

Tačiau šioje atvirybėje mes esame išstatyti ir dideliame pavojui. Mūsų žvilgsnis į įvairias pasaulio religijas gali sudaryti įspūdį, kad krikščionybė yra blanki, palyginus su kokių induizmu, budizmu ar islamu. Situacija kartais susidaro tokia, kurią galima palyginti su santykiu, kuris yra tarp spektro spalvų ir baltos spalvos. Spektro spalvos atskirai išryškintos, sudaro labai turtinę išraišką. Bet kai jos visos yra suderintos, gaunasi jau nebe kuri spalva, bet tiesiog šviesa.

Pavojus susidomėti dalinėmis religinėmis apraiškomis, prarandant iš akių visumą, mūsų gyvenime yra realus. Jo pavyzdį pateikia Amerikos poetas Lawrence Ferlinghetti poetų pasikalbėjime San Francisco mieste. Čia mūsų svarstomu klausimu jis sako:

"Dauguma žmonių praktiškai mano, kad bet kuri Rytų religija turi daugiau ką pasakyti ir turi daugiau atsakymų šiai dienai, negu jų turi krikščionybė... ypač šio krašto jaunimui" (The San Francisco Poets, ed. David Metzler, 1971 m. 146 psl.).

Šis poetas, tiesa, berods nėra katalikiškai išauklėtas; jis, be to, yra stipriai nusiteikęs prieš kapitalistinę Vakarų kultūrą ir yra komunistinių idėjų įtakoje. Tačiau jis, ar tokie kaip jis, šiandien duoda toną Amerikos universitetuose, ir jų klauso mūsų jaunimas. Dėl to, yra reikalo

O tos vilties mums taip be galo reikia. Mes ilgamės, kada barbiškume mirusi žmonijos širdis prisikels gilesne dvasinės kultūros gyvastimi, kada joks kaimynas nenorės kryžiuoti mažesnės už save tautos, kada laisvės prisikėlimas galės pulsuoti nauja atsikuriančia Nemuno krašto žmonių nepriklausomybe, kai bus nuristas svetimųjų prispaudo akmuo ir kai Baltijos pakrančių broliai kelsis nauju savo kultūros žėrėjimu.

J. Pr.

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

Šiandien svarstyti klausimą, kas yra krikščionybė ryšium su mūsų sutinkamomis nuotakomis. Ar ji iš tikrųjų neturi atsakymo modernioms problemoms ir turi savo vietą užleisti Rytų religijoms? Norėdami atsakyti į šį klausimą, palikime nuošaly visą daugybę krikščioniškumo formų ir sustokime tik prie pačių pagrindinių dalykų, be kurių krikščionybė nebūtų krikščionybė. Bandykime apimti vienu plačiu ir giliu žvilgsniu tuos duomenis, kurie sudaro krikščionijos branduolį ir jos palaimą žmonijai, o vėliau tuo pačiu žvilgsniu pažvelkime į didžiąsias pasaulio religijas.

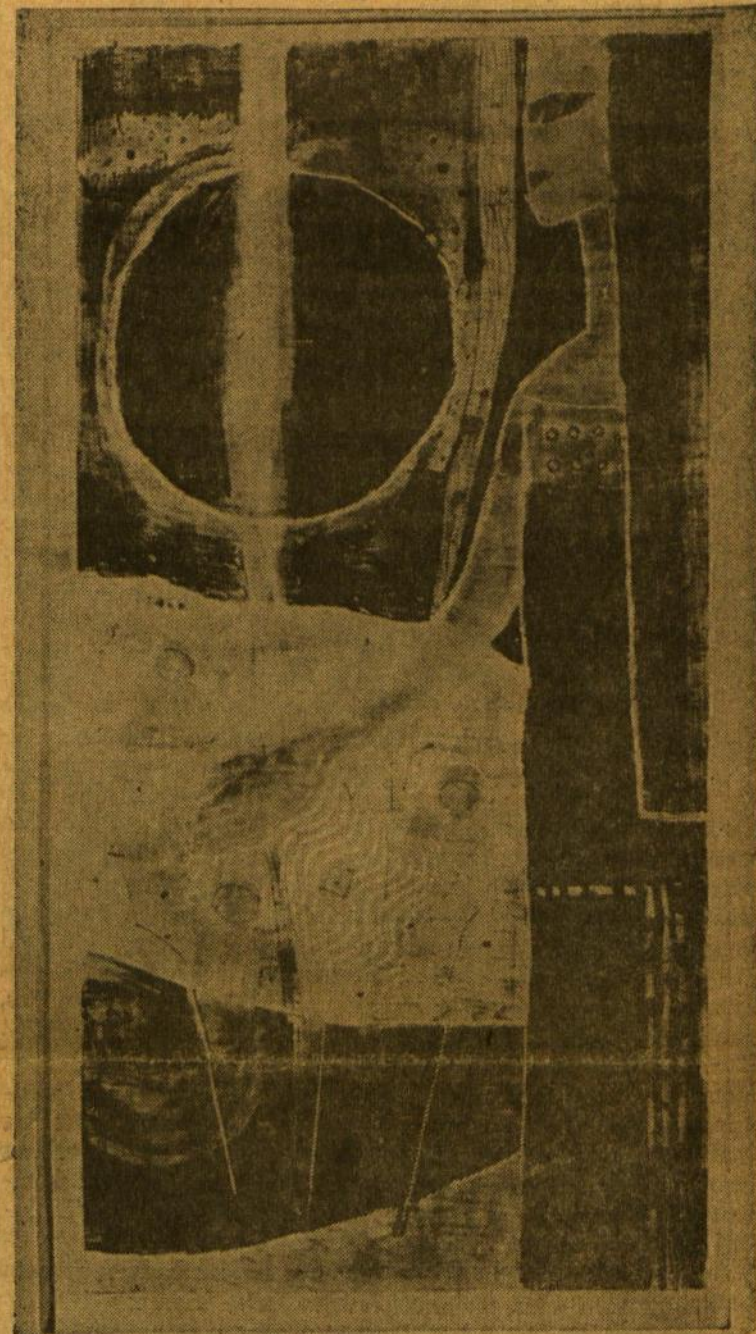
TRYŠ PAGRINDINĖS KRIKŠČIONYBĖS VERTYBĖS

Tokius, pačius būdingiausius ir pačius vaisingiausius, krikščionijos centrus turime tris. Mes juos šitaip norime pristatyti: 1. Dievo — kūrėjo sąvoka; 2. Asmeninio pobūdžio santykiavimas su Dievu; ir 3. Istorinė Dievo realybė.

bė, jo įsikūnijimas žmonijos istorijoje. Pasigilinkime atskirai į šios krikščioniškumo centrus.

Dievo — kūrėjo sąvoka

Viena iš tiesų, kurios mes niekada negalime pakankamai išmąstyti ir kurios mes jokia kaina negalime prarasti, kaip pačios religijos branduolio, yra Dievo kūrėjo sąvoka. Ši tiesa, kuri mums yra savaime suprantama, kartu yra išstatyta dideliame pavojui. Pasaulio apraiškos yra tokios išpūdingos, žmogaus dvasingumas toks toli siekiantis, Dievas, tuo tarpu, yra nematomas ir neįjuntamas. Dėl to sunku yra išlaikyti tiesą, kad jis būtų šio pasaulio kūrėjas. Religijų istorija liudija, kad religijos išsivystė kaip tik prasideda nuo šios tiesos praradimo. Yra religinių kultūrų, kuriose dar yra išlaikomi visagalis Dievo bruožai, bet jau nepripažįstama jam pilnaprasmių kūrėjo galios. Šios tiesos praradimas eina įvairiomis formomis. Kartais Dievas suprantamas tik kaip pasaulio formuotojas, bet ne jo kūrėjas. Kartais jis laikomas dar dideliu geradariu, bet tik pakeleiviu pasaulyje.

Viktoras Petravičius

Prisikėlimo saulėje (medžio raizynas)

Pasaulio Kūrėjo sąvoka žmonijos proistorėje geriausiai yra išlaikiusi gyvulių augintojų tautos (ne žemdirbiai). Jų tarpe yra semitai. O šių pastarųjų tarpe yra žydų tauta, kuri yra atlikusi nepaprastai reikšmingą pasitarnavimą žmonijai, išlaikydama Dievo kūrėjo sampratą tada, kai ši baigė išnykti beveik visur kitur.

Gyvulių augintojų kultūrai priklauso ir indoeuropiečiai. Kalbinės studijos yra išsklaidusios, kad jų prokalbė taip pat liudija ten buvus monoteizmą. Vadovaujantį vaidmenį šiose studijose atliko Vienos profesorius Leopoldas Schroederis savo studija: Arische Religion, I kn., Leipzig, 1923 m. Kad pirminiai indoeuropiečiai turėjo autentišką Dievo sąvoką, pasak jo, ypač liudija šaknis "deivos", kuri šviečia iš anų tolimųjų laikų kaip didelė šviesa.

(Cit. iš Wilhelm Havers, Die Religion der Urindogermanen im Lichte der Sprache rinkinyje: Fr. Koenig, Christus und die Religionen der Erde, Wien, 1961 m., II kn. 711 psl.). Šia proga galima pastebėti, kad domintis lietuvių tautos religijos istorija, nereikėtų praleisti iš akių šio pirminio jos bruožo, juo labiau, kad mūsų kalboje yra išlaikyta pati pilnaprasmių Dievo šaknis "deivos" ir, laimingai atveju, buvo panaudota išreikšti krikščioniškai Dievo sampratą.

Religijai prarandant Dievo kūrėjo sampratą, visi Dievo vardai, nors jie būtų ir praklinūs, praranda savo realų turinį. Praradus šią sąvoką, galima turėti religinę kultūrą, bet religijos, kaip žmogaus gyvenimo atramos, nebėla.

Asmeninio pobūdžio santykiavimas

Kita krikščioniška vertybė, kuri nejučiomis gali būti prarandama ir išduodama, yra asmeninio pobūdžio santykis su Dievu. Ir Dievas yra asmuo ir žmogus yra asmuo. Sunku yra rasti patenkinamą aptarimą, kas yra asmuo. Tas sunkumas savo ruožtu leidžia įtarti, kad asmuo yra kažkas labai didelio. Asmens sąvoka mums labiau išaiškėja iš to, kas nėra asmuo. Kai Dievas netenka asmens bruožo, jis išvirsta kokių negyvu dėsningumu ar kokių mechaninių lemtingumu, su kuriuo žmogus gali laisvai santykiuoti nėra prasmės. Kai žmogus kurioje santvarkoje praranda savo asmens vertę, jis pasidaro panašus į daiktą, kuris gali būti panaudojamas, be atsižvelgimo į jį patį.

Tik ant asmeninio santykiavimo pagrindo galima religijoje išlaikyti tokią vertybę, kaip malda. Jeigu Dievas yra tik negyvas lėmimas, nėra prasmės jį melsti, nes visiems aišku, kad likimo negalima permaldauti. Mūsų palinkimas Dievą vadinti Dievybe, liudija kad Dievo asmeniškumas yra pavojus; jis gali būti prarastas. Kai žmogaus asmens sąmonė mažėja, kas atsitinka mažėjant žmogui pažinimo ir apsisprendimo galiai, jo santykiavimas su Dievu negali nenukentėti.

Ant Dievo ir žmogaus asmeninio santykiavimo pagrindo ryšio dar viena didelė religinė vertybė, būtent aukojimas. Jeigu žmogus nėra pilnavertis asmuo, šia prasme panašus Dievui, jis (Atkelta iš 2 pusl.)

Viktoras Petravičius

Šv. Jono Apokalipsės (medžio raizynas)

nebelieka.

KRIKŠČIONYBĖ IR DIDŽIOSIOS PASAULIO RELIGIJOS

(Atkelta iš 1 psl.)

nieko negali Dievui teikti, taigi negali aukoti. Aukojimas yra aukščiausia žmogaus privilegija santykiuose su Dievu. Dėl to pirmieji krikščionys ne visiems leisdavo dalyvauti aukojime. Katechumenai, prasidedant aukojimui, būdavo išprašomi iš salės. Modernioje visuomenėje yra jaučiamas aukojimo sampratos praradimas. Jis yra aiškintinas asmeninio santykiavimo praradimu tarp žmogaus ir Dievo.

Kiekvienas tikintis asmuo yra partneris Dievui ir gali būti įvairaus pokalbio su juo dalyvis. Tam nėra reikalinga nei kokia ypatinga kultūra, nei technika, nei mokslas.

Ant šio pagrindo žmonija yra nugalėjusi visas neteisingas visuomenines sistemas. Iš to, kad žmogus ir Dievas yra asmuo, mūsų ryšys su kitu žmogumi savaime atsistoja ant tokio pagrindo, kuriame visoks vienas kito žmogaus nevertinimas pasidaro principiskai negalimas.

Ant to paties pagrindo, būtent, kad žmogus ir Dievas yra asmuo, mistiški krikščionys sugeba užmegsti ir išvystyti intymius santykius su Dievu, teikiančius jiems daug stiprybės visose jų gyvenimo problemose.

Istorinė realybė — Dievo įsikūnijimas

Pats būdingiausias krikščioniškos religijos bruožas yra transcendentinio veiksnio įsikūnijimas į fizinį ir kultūrinį žmonių gyvenimą. Šis faktas su savi mi neša tiek daug naujumo, kad jis yra sunkiai pasisavinamas. Ir, galima sakyti, kad Dievo įsikūnijimas žmonių istorijon pasirodo čia ne tik savo palaimomis bet ir savo keliomis problemomis. Ir problemos, kurias kelia Dievo gimimas iš moters, yra taip toli siekiančios, kad jos kėsinasi sugriauti tas dvi religines vertybes, kurias mes esame ką tik aptarę, būtent: tiesą, kad Dievas ir pasaulis santykiuoja kaip priežastis ir padarinys, ir tiesą, kad bet kuris žmogus, nepaisant kurio laiko ar kurios kultūros jis būtų, santykiuoja su Dievu, kaip asmuo su asmeniu.

Iš tikrųjų, kaip Dievas gali likti transcendentinis pasauliui ir žmogui, jeigu jis į pasaulį įeina kaip žmogus? Ar tokiu būdu jis nesugriaua tiesos, kad jis yra pilnaprasnis pasaulio autorius? Ar jis, įeidamas į vieną tautą, vieną kultūrą, ir vieną istorijos laikotarpį nepasidaro svetimesnis kitiems? Tai yra problemos, kurios iškyla su krikščionybės pradžia.

Pirmieji krikščionys mąstytojai suprato šių problemų pavojų. Pagaliau jiems buvo aiškiai priklisama, kad, pripažindami Kristų Dievu, jie iš tikro praranda Dievo sąvoką. — Kaip jie šias problemas išsprendė? Pirmąją jie išsprendė mums visiems žinoma teologine formule, kad Kristuje yra dvi prigimtys, viena su kita nesumišusios: dieviška ir žmogiška, bet jos yra sujungtos vieno dieviško asmens. — Ar šis sprendimas mums patinka ar nepatinka, bet geresnio mes neturime. Į vieną šio sprendimo bruožą mums verta atkreipti dėmesį, būtent į tai, kaip labai jis iškelia asmenį. Asmuo nėra ir Dievui ir žmogui, kai tuo tarpu dieviškoji prigimtis yra kūrėjas, o žmogiškoji prigimtis yra kūrinys.

Dievo įsikūnijimas istorijon, kaip konkrečios apraiškos, kėsinasi sugriauti ir kitą visuotinai vertingą žmonių religinę vertybę, būtent — kiekvieno žmogaus betarpišką su Dievu santykiavimo galimybę. Kiekvienas žmogus, kurioje kultūroje jis būtų, ir kuriame istorijos laikotarpyje, turi dvasinio su Die-

vu santykiavimo privilegiją. Dabar, kai Dievas tampa vienos kultūros ir vieno istorinio laikotarpio faktas, visos kitos kultūros ir visi kiti laikotarpiai tampa jam tiek tolimesni, kiek toliau bet kuri kultūra stovi nuo Kristaus kultūros.

Kokią išeitį krikščionija randa iš šios problemos? — Galima sakyti, kad ją rado pats Kristus, pareikšdamas, kad, jam pasitraukus, jis atsiųs guodėją Dvasią, kuri būdama nesusieta su jokia kultūra ir jokia istorine situacija, bus kiekvieno žmogaus ryšys su Dievu. Kaip anksčiau žmogus santykiavo asmeniškai su Tėvu, taip dabar jis santykiavo ir su Sūnumi. Ši dvasia, būdama kartu Tėvo ir Sūnaus Dvasia, atlieps kiekvienam žmogui ir jo kultūros bei jo istorinės situacijos bruožus.

Ir taip, galima sakyti, šis gilias siekiantis žmonijos istorijos perversmas buvo įvestas gyvenimui. Čia gali tik kilti klausimas, kam šio perversmo reikėjo, jei jis sukelia žmogui tokius, jo protą viršijančius, klausimus. — Atsakymas į šį klausimą galėtų būti š toks: visa žmonija Kristaus įsikūnijimu gavo istoriniu būdu liudijimą, kad žmogus yra pilnaprasnis dalykas Dievo požiūriu. Įsikūnijimu buvo sugriautas bet koks protingas pesimizmo pagrindas. Kiekvienas žmogus gali jaustis tiek vertingas, kaip Dievo sūnus. Tai yra drąsus žodžiai, bet juos pilna prasme driso suprasti apaštalas Povilas, nes savo laiške efeziečiams meldė Dievą, kad jų išvadinis Pats stiprėtų ir kad jie suprastų, koks yra gylis, plotis ir aukštis tos Dievo pilnumos, kuria jie yra pripildyti (3, 17-19). Jeigu kuo reikia stebėtis, tai paties Kristaus žodžiais, pasakytais žmonėms: Būkite tobuli, kaip jūs su dangiškais tėvais yra tobulas (Mato 5, 48). Mes paprastai neįsijaučiame jū rimtai svarstyti.

Apžvelgę tris pagrindines krikščioniškos vertybes: tikėjimą Dievu kūrėju, asmeninį santykiavimą su juo ir pagaliau istorinę Dievo intervenciją, mes turime padaryti išvadą, kad, ką besakytume apie krikščionybę, ji nėra gyvenimo supaprastinimas. Ji yra kvietimas žmogui gyventi pačiuose plačiausiuose matavimuose.

DIDŽIOSIOS PASAULIO RELIGIJOS

Žydų religija

Pasidare pagrindinių krikščionijos vertybių apžvalgą, dabar, tuo pačiu mastu, pažvelkime į didžiąsias žmonių religijas: induizmą, budizmą ir islamą. Žydų religijos santykis su krikščionybė jau bus žymiai išaiškėjęs, apžvelgiant pačios krikščionijos pagrindus.

Dievo pasaulio kūrėjo sąvoka žydijoje yra išlaikyta neblogiau negu krikščionijoje. Istorikai žvelgiant, krikščionija iš ten ją yra gavusi. Asmeninis santykiavimas su Dievu žydijoje stovi taip pat neblogiau negu krikščionijoje. Pats simpatingas Dievo supratimas Tėvu yra iš ten. Nieko tobuliausio apie Dievą mes pasakyti negalime. Asmeninis santykiavimas su Dievu žydijoje yra išryškintas kone visomis kryptimis. Individualus ryšys turintis, individualus turi psalmės. Teologinis mąstymas yra plačiai išvystytas vadinamose šminties knygose, kurios iš tikrųjų yra ne vien žydų, bet viso tarptautinio Bronzos laikmečio religingai įmąstancio žmogaus išraiška, įimanč Babiloniją ir Egiptą (pal. R.A.F. MacKenzie, S. J. Faith and History in the Old Testament, Minneapolis, 1963, 82 psl.).

Bendruomeninis Dievo garbinimo būdas, kaip išsireiškia Vatikano Gairės santykiams su žydais (žiūr. Draugas 1975 m. sau-

Viktoras Petravičius

Nukryžiuotasis (spalvotas medžio raiziny)

sio 18) žydų ir krikščionių yra panašus. Kai kas sako, kad, nutrukus krikščionijos santykiams su žydais, krikščionijai lig šiol dar nepavyko sukurti organiškos bendruomenės. Iš kitos tačiau pusės, žydų visuomenė yra praradusi aukojimo praktiką ir, be to, pačią samonę.

Krizė tarp žydų ir krikščionybės sudarė dieviškoji istorinė intervencija. Žydų teologija neįstengė šio fakto suvokti su Dievo transcendentiskumu ir su asmeninių santykių visuotinum. Šiuos pastaruosius laikotarpį būdingiausių dalykų žydiškume modernus jų teologas Martinus Buber, jis yra pasidavęs garsu savo Aš ir Tu santykių su Dievu teologija. Jis ta proga prikiša krikščionijai, kad ji prarado visuotinę Dievo Tėvo sąvoką, susitelkdama per daug ekskluzyviai prie Sūnaus sąvokos. Pasak jo, sukoncentravimas žmonių išganymo Kristuje apsumkina jį netikintiems i Kristų. — Jį tai mes galime atsakyti, kad Kristaus dvasia nėra apribota nei laiko, nei kultūros atžvilgiu.

Indijos religijos

Religinis gyvenimas Indijoje yra perėjęs visą eilę pasikeitimų. Vedų laikais indų religija buvo poetiškai politeistinė, upanišdais laikais ji buvo idealistiskai filosofinė, jogų laikais ji pasidarė asketinė kultūra. Induizmas šiandien yra įvairiausias šios turtingos raidos elementų rinkinys.

Dievo kūrėjo idėja čia yra išnykusi, palikdama labai nedaug pėdsakų. Tačiau asmens išryškėjimas šioje religijoje yra labai didelis. Asmuo čia dažnai yra vadinamas mums savu "pati" — pats vardu. Jis galioja ir Dievui ir žmogui. Tačiau dieviškas asmuo yra bijantis, jis nepakenčia šalia savęs kitos būties. Žmogaus asmuo yra labai išryškintas. Jis savo pažinimu kuria visą visatą.

Sudievinč gamtos reiškiniai, kaip mėnulis, žaibas ir saulė taip pat yra suvokiami, kaip asmenys. Krikščioniška iš mirties prisikėlimo idėja indams nesudaro jokios sunkenybės, kokios ji sudaro kitų kultūrų žmogui. Taip sako buvęs Indijos ambasadorius Parryže, dabar katalikų kunigas, Panikkar.

Dieviško įsikūnijimo idėja indams taip pat nėra svetima. Upanišadose skaitome: "Aš garbinu jį, kaip įsikūnijusį. Kas šį taip jį garbina, tas pasidaro įsikūnijęs ir jo ainija pasidaro įsikūnijusi" (Bagdanavičius, Induizmo religinė išmintis, 6, III) Pasak to paties Panikkar, Indijos kultūra savo įsikūnijusio asmens samprata Dievo įsikūnijimui yra geriausiai pasiruošusi (ten pat 26, III). Viena upanišada (Svetasvatara) kalba apie Dievą pirmąjį, kuris yra gimes ar gims (42, I). "Ir kiekvienas, kuris žino tą didįjį garbingąjį pirmąjį, užkariauja pasaulius..." (42, III).

Senuose Indijos raštuose sutinkama keistai artimai skambančių išsireiškimų, kurie primena Kristaus įsikūnijimą. Ar šie upanišadų žodžiai nėra pėdsakas čia kadaise patekusio pirminės krikščionybės, tyrinėtojai nežino. Kiekvieno atveju, priėmus dėmesnį pagrindinį šios religijos trūkumą, būtent, kad ji neturi kuriančio Dievo sampratos ir žmogų yra išaukštinusi iki pasaulio kūrėjo rango, šioje religijoje kultūroje yra artimų krikščionijai dalykų.

Budizmas

Tai pati plačiausia religinė kultūra pasaulyje šalia krikščionybės. Tačiau ją vertinti čia išskeltų trijų vertybių požiūriu yra nedaug galimybių, nes budizmas savo pradžioje yra greičiau dionis, negu religinis sąjūdis. Jis pateikė žmonijai metodą nugalėti skausmą. Vadinamos ketu-

Nauji darbai Viktoro Petravičiaus galerijoje

Tirščiausiai lietuvių apgyventoje Chicagos miesto dalyje, Marquette Parke, 7241 S. Claremont Ave. (tel. 776-3997) esanti žymaus mūsų grafiko, tapytojo ir skulptoriaus darbų galerija patiems čikagiečiams beveik kaip ir nežinoma. Tuo tarpu tolimesnių kolonijų lietuviai, Chicagoj lankymosi proga, dažnai užsina galerijon, domisi jos eksponatais, ne kartą vieną kitą ir patys išsilydinti. Net užsieniečiai ir kitarčiai meno kolekcionieriai ne kartą randa kelius į Viktoro Petravičiaus galeriją ir savo pasaulines kolekcijas papildo mūsų dailininko kūriniams.

Šiuo metu galerijos patalpos yra išpuoštos pačiais naujausiais Viktoro Petravičiaus kūriniams. Pastaruoju metu dailininkas ypač intensyviai dirbo. Jį vėl daugiausia patraukė didžioji Petravičiaus stiprybė — medžio raiziniai. Tik šį kartą nuo savo jaunystės garsiųjų juoda - balta medžio raizinių, kuriems tema buvo pasirinkę dvi lietuvių liaudies pasakas "Gulbė karaliaus pati" ir "Marti iš jaunos", Petravičius yra jau labai toli nuėjęs, esmėje pasilikdamas vis dėlto tuo pačiu savimi.

Pirmiausia naujieji V. Petravičiaus raiziniai yra gana didoko formato. Tai ne knygos puslapių iliustracijos, o aukšto lygio sienos puošmena. Taipgi charakteringa, kad šie paveikslai yra spalvoti medžio raiziniai, kurių, lyg vitražų, atskirų dalių rėmai yra juodi, bet tarpuose žėri raudonų, žalių, mėlynų, geltonų spalvų intensyviai gruzdančios žarijos. Kiti labai įspūdingi darbai tarp baltos ir juodos kont-

rios arijiškos tiesos, kurios yra budizmo pagrindu, yra šios: 1. Kiekviena būtybė yra skausminga dėl to, kad neamžina; 2. skausmo priežastis yra troškimas būti ar nebūti; 3. norint skausmą sumažinti, reikia sumažinti tą troškimą; 4. skausmą mažina teisingas elgesys.

Jei budizmas yra religija, o tokia jis pasidaro, tai yra religija neatsirėmusi jokia apreiškimu. Buda draudė savo mokiniams filosofuoti ir užsiminti teologiniais mąstymais. Tačiau, nepaisant to, budizmas sukūrė visą eilę subtiliausių filosofinių sistemų ir patį Budos asmenį suvokė kaip dievišką apraišką pasaulyje. Net pirmieji Budos mokiniai buvo įsitikinę, kad jie prieš save turi antgamtinę asmenybę.

Budizmas yra sukuręs ir išvystęs plačiausią vienuolinę kultūrą. Tačiau vienuolinis budizmas viso budizmo neapima. Šalia vienuolinio budizmo yra išlikusios pasaulietiško budizmo formos, kurios, modernių tyrinėtojų manymu, yra teisingiau išlaikusias pirminio budizmo vertybes.

Budizmas, neturėdamas apreiškimo, tačiau yra išdirbęs tą religinę sąvoką, kurią mes vadiname išganymu. Išlaisvinimas iš skausmo budizme vyksta ilgai užtrunkančiomis dvasinėmis pastangomis. Tačiau jis atmeta asketines priemones. Taip pat ir nirvanos pirminiam budizme nėra. Jis yra vėlesnis įnašas. Regame, vienas giliausių modernių budizmo tyrinėtojų, iškelia dvi jauno budizmo savybes. Tai yra giliai suprastas draugišku-

(Nukelta į 8 psl.)

TEL. — 788-3980

DR. REGINALD CIENKUS
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro. Šeštadieniais 8:30 iki 12 val. diena. Emergency tel. — 788-3981

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

TEL. — 788-3980

rasto lengvai žarsto lyg ir tarpinę pilką spalvą, medžio raizinyje nuostabiu būdu išgaunant jos turtingus niuansus.

Ir ši vėlyvoji Viktoro Petravičiaus medžio raizinių serija nė kiek neatsilieka nuo anos pirminykštės, moderniai ir liaudiškai klasiškosios Petravičiaus kūrybos. Atvirkščiai, ji tik aną ankstybąjį Petravičių pratęsia ir papildoma ne vien liaudine, bet ir intelektualine išmintim bei tech-

Tel. PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterių ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 6-6446
9007 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-0500.
Pirma ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 874-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 68-šios ir California
Val. pirm., antr., ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. Walbrook 3-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9, antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.
Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — Nervų ir Emocijų Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — GI 8-6873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERIŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą
Ofiso telef. PR 8-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS
J O K S A
V A I K U L I G O S
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. K. A. V. JUCAS
Tel. 763-8310 — 489-4441
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofs. tel.
2403 N. NORTH AVE.
6824 N. MILWAUKEE AVE.
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS
V A I K U L I G U S P E C I A L I S T E
9756 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Valandos pagal susitarimą
Tel. — 349-0887

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofs. tel. 767-2141; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Ofs. tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6106
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofs. tel. 767-2141; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

Ofs. tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6106
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofs. tel. 767-2141; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

nikinio atlikimo labai komplikuota patirtim.

Kiekvienam dailės mėgėjui Viktoro Petravičiaus galerijos Chicagoje aplankymas yra neeilinis pavyėjimas. Galeriją galima bet kuriuo laiku lankyti visą savaitės dienas. Patogumo ir tikrumo dėlei, jeigu norima, dar galima ir iš anksto skambtelėti telefonu ir tiksliai sutarti valandą.

Šios dienos "Draugo" kultūrinio priedo pirmasis ir antrasis puslapiai kaip tik yra papuošti šių naujųjų Viktoro Petravičiaus darbų nuotraukomis, kurių tems artimiau liečiasi su Didžiosios savaitės ir Vėlykų nuotraukomis.

k. brd.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIC 2-4156

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojai)
3925 West 59th Street
Val. pirm., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKU IR VAIKU LIGU SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryt. iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9601
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., kampas)
Val. pirm., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 8 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofs. tel.
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet.
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. HE 5-4410
Rezid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterių ligos
Ofs. tel. rez. 2653 W. 59th St.
Tel. FRospect 8-1223
Ofs. val. pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofs. tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6106
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofs. tel. 767-2141;

Kai plyšta aktorius širdis

LEONĄ BARAUSKĄ AMŽINYBĖN PALYDINT

Gyveno kartą karalius. Turėjo jis daug sūnų ir dukrų — bet pati jauniausia ir mylimiausia buvo Infanta. Prikvietė karalius jai daug įvairiausių magikų, žonglierių ir akrobatų, tačiau niekas negalėjo jos pralinksminėti, sėdėjo ji niūri. Tik staiga, kur buvęs, kur nebuvęs, pasirodė karaliaus juokdarys. Karalaitė tuojau atgijo. Po kiekvieno juokdario šokio ji vis daugiau plojo ir vis šaukė: „Dar, daugiau!“ Staiga juokdarys įsitempė kaip lankas, paleisdamas strėlę, ir, plačiai atverta burna begaudydamas kvapą, krito žemėn. Karalaitė ir visiems susirinkusiems tai labai patiko, ir jie nesuvaldomai plojo, šaukė: „Dar, daugiau!“ Tačiau juokdarys nepajudėjo. Karalaitė, galų gale užpykus, suriko: „Juokdary, aš įsakau tau — šok!“ Bet juokdarys gulėjo, kaip nukirstas medis. Tada prie juokdario pribėgęs tarnas pranešė karalaitėi, kad juokdarys nebesoks daugiau: „Plyšo jo širdis“. Karalaitė, iš pykčio pamėlynavus, užriko: „Nuo šio laiko siųskite man tik juokdarius be širdžių!“

Tai ir būtų viskas. Pasaka baigta. Publika įtikinta. Tačiau mudu žiūrime vienas į kitą ir šypsomės: „Kas gi suplėšys kietą užgrūdintą žemaičio širdį?“ Tu nusikvatoji gardžiai, gardžiai, taip, kaip tasyk Pietų Amerikoje, kai televizijos komentatorius tave palaikė kompozitorium. „O ne, dovanokite, aš tik paprastas aktorius“ — kukliai paaiškinai jam. Bet, Levi, kam tas kuklumas. Reikėjo ir pasilikti kompozitorium nuo to laiko. Aktoriams niekas paminklų nestato, nebent Anglijoje. Taip publika įsitikinusi. Tačiau mudu susimirksime: „O kad jie žinotų. Yra šiaurėje tokia šalis, kokios nėra nei pietuose, nei rytuose, nei vakaruose... Ten jie supila milžinkapius visiems tiems, ir aktoriams, kurių širdys netelpa karstuose“. Ir vyksta tada vidurnaktį spektakliai — dūžis po dūžio pabunda visi milžinkapiai ir, baugiai nusikvatoję, supurto žemę. Kitą rytą vienos didelės šalies spaudoje pasirodė žinia: „Mūsų žymios kaimyninės valstybės neįžymiaiame kempelyje vyko stip-

rus žemės drebėjimas. Tačiau nesirūpinkite, mums tiesioginio pavojaus nėra“.

O, Levi, kaip tu mylėjai pavojus. Kitaip nebūtum drįsęs nei viename iš mano spektaklių dalyvauti — nežinojai, ar išvis jie įvyks, o jeigu įvyks — tai kas? Bet kokius charakterius tu sukūrei toje klaustukų girioje. Atsimeni „Marą“? Kas tas charakteris turėjo būti? — robotas, vėjo balsas maro nusiaubtuose laukuose, ar balso stygas betru-pinantis egzilio riksmas. Klausiu dabar tavęs tu klausimų, kuriuos klausei manęs, kurdamas šią rolę, bet vis dėlto, kad ir nesulaukęs aiškaus atsakymo, sukūrei ją tokią įdomią, kad ir šiandien aš klausiu tavęs!

Tačiau koks gi yra menas, neslepiąs savyje jokių paslapčių? O ar atsimeni „Il vigilante del mare“? Kaipgi būtų galima mums tą rolę užmiršti, kai tu ant savo botago šokdinai prezidentą ir visą jo patarėjų būrį. Tik šią rolę gal palik mūsų tarpe, nesimk jos ten, kur eini — per daug įtikinančiai buvai sukūręs.

O, Levi, kaip smagu buvo su tavim kartu keliauti. Nesiskubink, palūkėk. Dar spėsi įteikti Ten — Jam — savo sukurtas roles. O dabar paskrajok mūsų dausose. Tau viskas galima dabar. Mes jausime tave visą laiką. Gi vietinė spauda atraportuos savo puslapiuose: „A re-

lentless UFO does not leave the Chicago area“. Levi, papasakok ką nors. Tu taip gerai mokėjai pasakoti. Visa Pietų Amerika dar vis apie tave kalba ir jie laukia, kad tu jiems ką nors papasakotum. „Senor con voz sonora y estupenda“ rašė vietinė spauda, gi publika plojo, kad ir ne visą laiką suprasdama kai kuriuos tavo žemaitiškus pasakojimus. Bet čia ir glūdėjo tavo neaprepiama magika, kad jie suprato tave, nors ir nemokėdami tavo kalbos tarmės

Levi, tu per greitai išbėgai iš tos draugiškos padangės. Atsimeni, kai mes visi tave prikalbinėjome: „Levi, nesiskubink, pasilik dar porą dienų, pamaty-sime gražiausią pasaulio miestą — Rio de Janeiro“ Bet tu buvai neperkalbamas: „Aš skubu pamatyti gražiausios pasaulio moters“ — ir išskridai namo.

Levi, kokią rolę tu dabar ruoši? Gal nepradėk naujos. Mano stalčiuje guli rolė iš operos „Amador“, nešiojanti tavo vardą, parašytą tau. Pasiimk ją su savimi. Ten, kur eini, nebus problemų nei su apšvietimu, nei su rūbais. Atsimeni, kai su savo šelmišku žemaitišku šypsniu sakydavai: „Palauk, kol mane pamatys gražiosios ponios rojus scenoje“.

Pasakyk dar man vieną paslapį, Levi. Kaip tu susidorodavai su tom rolėm, kurios reikavo laudavo orkestrinės palydos. Juk

Leonas Barauskas Antano Vaičiulakio „Uode“ inscenizacijoje. Aktorius mirė kovo mėn. 21 d. Chicagoje, eidamas 49 m. amžiaus. Nuotr. V. Maželis

ne vienam ir muzikantui tai sudarydavo problemų. Bet tu tik šypsais ir tyli. Tegu pasilieka tai paslaptis. Tik neišsineš visų paslapčių su savim. Pasidalink kai kurias su mumis. Mes dar turime čia toliau krutėti, kai tu laudavo orkestrinės palydos. Juk

vios vietelės paskutinei „Amador“ scenai. Nebijok, mes kaip nors susiorganizuosime ir nepasivėluosime į premjerą.

LAIKAS bėga — parodyk mums kryptį, kad nesugaistume kasdienybėse, nes dienos suskaičytos, o kasdienybės neaprepiamos

LAIKAS eina — atverk mums širdis, kad betiksliai nesivaikytumėme to, kas nėra dalis mūsų prigimties.

LAIKAS slenka — užgrūdink mūsų širdis, kad, padarę sprendimą, kas turi būti padaryta, ištesėtume nepalūžę.

LAIKAS sustoja — ramybė aplanko mus, — ta ramybė, į kurią tu iškeliajai; mes atsirandame ant tos pačios pakopos, kaip ir tu, ir pranyksta riba, skirianti tave nuo mūsų, ir mes keliaujame drauge, tik šį kartą po daug didesnę pasaulį, pasaulį, nežinantį ribų. Tame pasaulyje mūsų gentis staiga pradeda nepaprastai greitai augti ir plėtotis, ir mes tampame neaprepiami. Tada, atsiplėšę nuo to pasaulio, skraidome erdvėje, iki atrandame žemę. Ach, kokia ji

Prie aktorius karsto

LEONUI BARAUSKUI

Juoda uždanga atsiskleidė,
Ir tu dabar vaidini
Rolę, kaip mirtis, didelę.
Tu žengi per tokią platumą,
Akimi neapmatomą,
Neaprepiamą širdimi.

Mes tik stovim ir klausome tylūs
Vidury bekraštės daubos,
Kur aktorius balsas pakyla
Ligi kurtumo ribos...

O, uždėki ranką ant pulso,
Kad neišlėktų paukščių.
Bet po drebančių delnų
Aš jo neįlaučiu —

Uždanga nusileido
Siena akmenine —
Kas nušluostys tau grimą nuo veido,
Virstančio amžinybe...

Kazys Bradūnas

vargana mums dabar atrodo. Nejaugi mes ten kada nors gyvenome. Ir trenkiame visu smūgiu, įsiūbuoti erdvių vėjo, į tą žemę, lyg ją pabudinti norėdami. Tačiau ji tebemiega sau ramiai toliau. Tik mažas jos gaba-

Darius Lapinskas

Leonas Barauskas Dariaus Lapinsko „Il vigilante del mare“ pastatyme. Nuotr. Virgilijus Kauliaus

Mano tėvas

Vieno gydytojo gyvenimo ir jo laikų istorija

Vincas Maciūnas

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Tais pačiais 1896 m. ateis į Jablonskio duktės Onos krikštynas atvykęs Vincas Kudirka (jis su G. Petkevičaitė buvo krikšto tėvai) atsivežė dar nespausdintos Keturakio komedijos „Amerika pirtyje“ rankraštį, kuris Jablonskiuos ir buvo, pasidalinus pasklomis rolėmis, perskaitytas, atseit, pirmąjį kartą suvaidintas. Po kelių mėnesių pas Jablonskiuos toji komedija buvo jau ir tikrai suvaidinta. Vaidinusių tarpe buvo ir gimnazistas Jurgis Šlapelis (žr. V. Maknys, „Lietuvių teatro raidos bruožai“, I, 1972, p. 212).

Daugiau kaip po trisdešimt metų Tumas šiaip prisiminė mintaujiečių lietuviškas nuotakas ir jų veiklą. „Kartą dieną [...] ateina grupė ponų, inteligentų, labai švarių miestiečių, visai man dar nepažįstamų, ir prisi-stato esą: Jonas Jablonskis, mokytojas, Mo-

tiejus Lozoraitis, prisiėkusiojo advokato padėjėjas; rods, dar Antanas Kriščiukaitis, teismo kandidatas, ir nebežinau kas dar. [...] Jie be fanaberijų pasiaiškino: išgirdę atvažiuos jauną kunigėlį, lietuvi, eimę ir atėję pasižiūrėti, kas per vienas ir ar netiks lietuviškai jį draugei, kuri ne per gausinga esanti. Tumas atsispašinėjęs, kad tai jis pirmas turėjęs vizitus padaryti. Tačiau svečiai pareiškė: jiems visos tos ceremonijos esančios svetimos; jie manęs laukia ne ceremonijai vizituoti, bet lankyti jų namus, kada tik norėsiu ir kiek tik kartų panorėsiu; pas juos esą pakartūti literatūros susirinkimai; kas ką parašęs paskaitas, klausytojai pakritikuoją turinį, pataisą kalbą ir, jei kas tinka spaudai, tai pasiunčia į Tilžę bendru siuntiniu, kad būtų pigiau ir patogiau, o jau ten laikraščiai pasidalija medžiaga. Jei panorėsiąs ir galėsiąs, tai ir man

reikšią kas-ne-kas parašyti ir draugėje paskaityti. [...] Aš tariasi visai sutirpsias toje meilioje visai man svetimų žmonių atmosferoje. Čia pirmą kartą aš faktinai supratau, jog tautiečių esama brolių, visai ne svetimų žmonių. [...] Aš pradėjau lankyti Jablonskiuos ir Lozoraičius, įsitraukiau į „Lietuvių kolonijos“ gyvenimą, ėmiau rūpintis, kuo ji rūpinasi, džiaugtis tuo, kuo ji džiaugiasi ir dirbti lietuviškai, ne latviškai darbą. O toji „Lietuvių kolonija“ buvo inteligentų kolonija, dalinai moksleivija. [...] Visų mūsų pramušta galva buvo draudžiamoji lietuvių literatūra, šelpimas raštais ir pinigais tilžiškių „Varpo“ ir „Apžvalgos“. Ir aš ėmiau uoliai rašyti ir draugėje skaityti“ (Lietuvos Aidas, 1928, Nr. 74).

Tą lietuvišką dvasią turėjo pajusti ir Mintaujos lietuvių mokiniai, kurių skaičius čia tolydžio augo, kai buvusios vokiškos Mintaujos gimnazijon „pagal aukščiausią liepinimą [t. y. pagal caro pasirašytą įsakymą] 1887 m. pradėjo įvesti išguldymą visų dalykų rusiškoj kalboj, o nuo 1890 m. ir įstatymus rusiškų gimnazijų“ (žr. Varpas, 1892, Nr. 1). P. A. Pakeleivingas (P. Mašiotas) tvirtino, kad „šiandien Mintaujos gimnazija ar tikrai nebus pirmutinė pagal skaitlių mokinančiųsių jo lietuvininkų“ (Varpas, 1892, Nr. 7). K. Ob. (J. Jablonskis) aiškino, kodėl lietuvių męgo Mintaujos gimnaziją: „Kas žino verksmingą padėjimą mūsų mokyty Lietuvoje, tam bus gerai suprantama, kodėl taip grūdžiasi į Kurso gimnazijas mūsų vaikai. Gana pasakyti, kad daugelio tų kiliūčių, dėl ku-

rių nepriima mūsų vaikų į Lietuvos gimnazijas, čionai suvis nebėr: vietos daug, klasos dar vis nepilnos, prima-gi ir ne visai jaunus, valdžia žiūri pirmiausia į galvą vaiko, o ne į turtą jo tėvų. Tokiu būdu čionai gausna prieglaudą ir gauna mokslą daugelis tokių vaikų, kuriuos tėvai negalėjo atiduoti į artimesnes mokyklas“ (Varpas, 1890, Nr. 5).

Ir Tumas savo atsiminimuose pabrėžia tą laisvę dvasią Mintaujos gimnazijoje, kuri traukusi lietuviukus: „Čia režimas buvo daug minkštesnis, neg šiauliuose, Kaune, Dinaburke: tai Lietuvos jaunuomenė mielai puolė į buvusias vokiečių gimnazijas Mintaujoje ir Liepojoje; tiesa, kad ir vakansų čia buvo daugiau: Lietuvos gimnazijos buvo pernelyg perpildytos. Pagaliau Mintaujos gimnazijoje lietuviui moksleivui sudarė didumą: 51 proc.; kartais, sako monsignoras [Kazimieras] Jasėnas [1902 - 1944 m. Mintaujos klebonas] net 60 proc., nors tai, man rodos, perdėta. Ir mokytojai 'nie ruskago proischozdenija' [ne rusų kilmės] Latvijoje lengviau gaudavo vietų. [...] Mintaujoje latviukai ir lietuviukai jautės mažiau varžomai, mažiau nutautinami. [...] Lietuviukai, kurie panorėjo, laisvai konversavo lietuviškai; o tų panorėjusių, atseit, susiprantančių, vis daugiau rasdavosi, J. Jablonskiui globojant. Jo bute būdavo moksleiviams vakarėlių su skaitymais ir vaidinimais: kartais net reper-tuarą patys gimnazistai susidarydavo; būdavo ir pašalaidų svečių“ (Lietuvos Aidas, 1928, Nr. 74).

Apie lietuviškuosius moksleivių pobūvius

pas Jablonskiuos savo atsiminimuose rašė ir ano meto gimnazistas A. Smetona: „Šventadieniais vaikščiodavome į Jablonskio namus, kur tuomet gyveno Kriščiukaitis, mokykis dainuoti. Kriščiukaitis fortepionu veddiodavo, o mes dainuodavome. Tai mums labai patikdavo, ir laukdavome šventadienio ateinant. Labai nepaprasta būdavo ir labai mus mokinius suskatinio savanorių teatrą. Kriščiukaitis ir Čepas įsimanė parodyti 'Ameriką pirtyje'. Pasiruošėme ir suvaidinome, žinoma, Jablonskių namuose. Agotos rolę vaidino ponja Jablonskienė. Tai buvo linksma šeiminkės vedama pramogėlė. Susirinko mokinių, kiek tik galėjo tilpti, gimnazistų ir šiek tiek gimnazisčių, buvusių Jablonskių šeimos glose. Po vaidinimo šokiai, žaidimai, dainos. Kiek džiaugsmo, kiek pasakojimų buvo po to vakarėlio mokinių tarpe! Kvėpterėjo visus jautri lietuviška dvasia, šeimos šiluma... O mokiniai lietuvių niekur kitur, kaip tik Jablonskiuose neturėdavo užėigos“ (cit. Jablonskio Raštai, I, p. XVIII).

„Kūdikių“ draugijos poveikyje

Jablonskis mums visiems žinomas kaip kalbininkas, kurio nuopelnai lietuvių kalbos ugdymui neginėjami. Susipažinus kad ir bendrais bruožais su jo veikla Mintaujoje, išryškėja, kad jis buvo dar ir didelis tautinės dvasios gaivintojas mūsų jaunime. Jis globojo ir 1890 m. Mintaujos moksleivių suorga-

(Nukelta į 4 pusl.)

MANO TĖVAS

(Atkelta iš 3 psl.)

nizuotą patriotinę "Kūdikio" draugiją, apie kurios steigimą P. Avižonis šiaip prisimena: "Kai buvau V-jė klasėje, keliese kartu su Lia-liu, Gaidelioniu, Gudžinsku, Kuču ir dar vienu kitu mokiniu sumanėm įsteigti lietuvių mokinių draugiją. Surašė įstatus, nustatėm draugijos tikslą, narių pareigas, praminėm 'Kūdikiu', tikėdamiesi, kad ilgai tas kūdikis augs ir bręs, kaip ir mes patys, dar vaikai būdami. Man buvo pavesta parodyti tie įstatai Jablonskiui. Jis pagyrė mūsų sumanymą, kai ką įstatuose pataisė ir pritarė draugijos vardui. Tada mes susirinkę pasirašėm įstatus, tuo duodami pažadą juos vykdyti. 'Kūdikio' pirmininku teko būti man, kol tik gimnaziją baigiau [1894 h.]. Jo reikalais nekartą teko tartis su Jablonskiu" (Kalba, 1930, Nr. 2, p. 49).

Draugijos tikslas, kaip kitoje vietoje rašė tas pats P. Avižonis, buvo "mokyti lietuvių kalbos, istorijos, ugdyti tėvynės meilę, žadinti savo draugų ir namiečių tautinį susipratimą" (Lietuvos Aidas, 1933, Nr. 281). Dėl ano meto politinių sąlygų draugija, aišku, turėjo būti slapta, ir jai buvo priimami patikimi aukštesniųjų (nuo 5-tos) klasių mokiniai. 1900 m. draugija Kudirkos atminimui pasivadino Vinco Kapsio draugyste, o dar po kelerių metų ji ir sunyko, jaunimui buriantis į įvairių pakraipų kuopeles.

Nemaža kūdikių vėliau iškilo mūsų visuomeniniame ar mokslo gyvenime. "Kūdikio" nariais pvz. yra buvę Petras Avižonis (mūsų universiteto profesorius ir rektorius), Povilas Gaidelionis (Vilniaus liet. gimnazijos mokytojas), Povilas Jakubėnas (prof., Lietuvos evang.-ref. bažnyčios superintendentas), Konstantinas Jašinskas (vet. gydytojas, daug rašęs vet. medicinos klausimais), Kazimieras Jokantas (gimnaz. direktorius, šviet. ministras, lotynų-liet., kalbų žodyno autorius), Pranas Kvedaras (karo veterinarijos dept. virš.), Antanas Lalis-Lelys (Amerikos liet. veikėjas, anglų-liet. kalb. žodyno autorius), Petras Mironas (veterinarijos dept. direktorius), Vladas Požela (advokatas, ministras), Antanas Smetona (prezidentas), Vladas Stašinskas (advokatas, ministras, Lietuvos banko valdytojas), Jurgis Šlapelis (Vilniaus liet. veikėjas, žodynininkas), Pranas Valčiūška (gydytojas, medicinos fakulteto dėstytojas, veikėjas) ir kt. Čia sužymėti keli "Kūdikio" nariai iš to laiko, kai draugijos nariu buvo ir mano tėvas. Draugija veikė ir keliolika metų, ir nemaža mintaujiečių moksleivių yra buvę jos nariais.

Apie draugijos veiklą K. Jašinskas savo atsiminimų trumpame fragmente taip rašė: "Mūs darbas pasireiškė tuo, kad kiekvienam susirinkimui bel kuris mokinių turėjo išvesti kurį veikalėlį į lietuvių kalbą arba parašyti kokį straipsnelį ir jį skaityti susirinkimui. Vėliau referatas buvo kritikuojamas" (Lietuvos Aidas, 1933, Nr. 87). Tuose susirinkimuose aktyviai dalyvavo ir mano tėvas: "Maciūnas savo apžvalgose supažindino mus su slaptos čekų organizacijos 'Maticos' veikla ir jos reikšme tautos atgimimui" (V. Požela, "Jaunystės atsiminimai", 1971, p. 63). Tema, kurią jis savo referate ar referatuose ("savo apžvalgose") nagrinėjo, nebuvo šiaipjau atsitiktinai pasirinkta. Čekų tautinis atgimimas buvo padraujingas pavyzdys lietuvių veikėjams, tad buvo jų nuolat prisimenamas, spaudoje aprašijamas. G. Petkevičaitė-Bitė savo straipsnyje "Čekų atgijimas" rašė, "Kad naudinga būtų arčiau prisijūreiti istorijai atgijimo tos tautos, kuri, būdama beveik tokiam pat padėjime, kaip mes, jau laimingai pasiekė tą siekį, kur link mes da nepersienai pradėjome kreipti savo valti"; ir toliau: "Kaip iki šiolei rusai nenori mūsų pripažinti da už gyvą tautą, taip pat ir vokiečiai buvo jau išsitarę tokius žodžius, kaip: 'Čekų ateityje nebebus', arba 'Jau nebėra čekiskos tautos'". (Varpas, 1893, Nr. 7). Panašiai ir Kudirka: "Kiek kartų išgirstu apie naujus kratymus ir užsiėmusius policijos ant lietuvių, persikaitau iš naujo straipsnius 'Varpe' apie atgijimą čekų ir prisipažįstu, kad kiekvieną kartą įgau nu, rodos, naują dvasią, neprileidžiančią nusiminimo ir linksmai žiūrėnčią į mūs ateitį, mūs pačių darbais ir vergus iškovotą. Vyrų buvo tie pirmieji čekų darbininkai! O gi mes ar tai negalime būti tokiais vyrais? [...] Čekai išturėjo ir jų darbas nepažuvo. Nepažus nė mūs darbas, tik tai pradėjė išturėkime!" (Varpas, 1896, Nr. 9).

Mūsų jaunuosius patriotus drąsino ir kitų tada atgimstančių tautų pavyzdys. P. Kvedaras, kitas kūdikielis, savo draugas skaitė apie vengrų kovas su austrais dėl nepriklausomybės (Požela, p. 63). Mintaujietis (tada) A. Kriščiūkaitis-Aišbė 1892 m. išleido sutrumpintą vengrų rašytojo M. Jokai patriotinės apysakos "Pajudinkime, vyrai, žeme" vertimą, labai pamėgtą ano meto mūsų skaitytojų. Plačiai ir garsiai nuskambėjo

Maironio "Jau slaviškos šalys iš miego pakilo, / Pavasariu žydžia jauni jų darbai! [...] Prižadinkim Lietuvą mūsų". Tie jaunimą uždegę žodžiai (vėliau Maironio pataisyti į "Jau slava sukilo" ir kai kurių net mūsų himnu siūlyti) buvo 1895 m. paskelbti St. Garnio slapyvardžiu išleistoje poemoje "Tarp skausmų į garbę", kurią Mintaujoje su dideliu susijaudinimu perskaitė ("sykiu prarijau visą poemą") Tumas: "Teiravaus nebe vieno, kokį ispūdį į juos darė pirmą sykį paskaityta poema. Kas tik buvo be priešingos, laiku įgytos minties, neklausdamas, kas ją parašė, paėmęs į rankas, vieno dainai atsakydavo, jog buvo pagautas, patrauktas, įkaitintas" (Vaižganto Raštai, IV, 1922, p. 136). Neabejotina, kad poemą skaitė, gal net iš paties Tumo ar iš Mintaujos atsilaukančių knygnešių gavę ir kūdikičiai. Bundančio tautinio pavasario nuotaikas pagavo ir stiprino ir Maironio "Pavasario balsai", tais pačiais 1895 m. išspausdinti.

Pagrindinis "Kūdikio" draugijos uždavinys buvo savimokos keliu pasiekti tai, ko tada nedavė rusiškoji gimnazija. Anot Tumo, "visi buvo įpareigojami, kad bent kalbėt, skaityt ir rašyt lietuviškai išmokyti" (J. Tumas, "Jaunosios Antanos Smetonos dienos", 1931, p. 16). Kartą per Velykų atostogas kūdikičiai pasidalinę nusirašinėjo Jablonskio iš Kauno seminarijos klierikų pasiskolintą Jauniau lietuvių kalbos gramatiką, dėstyta seminarijoje.

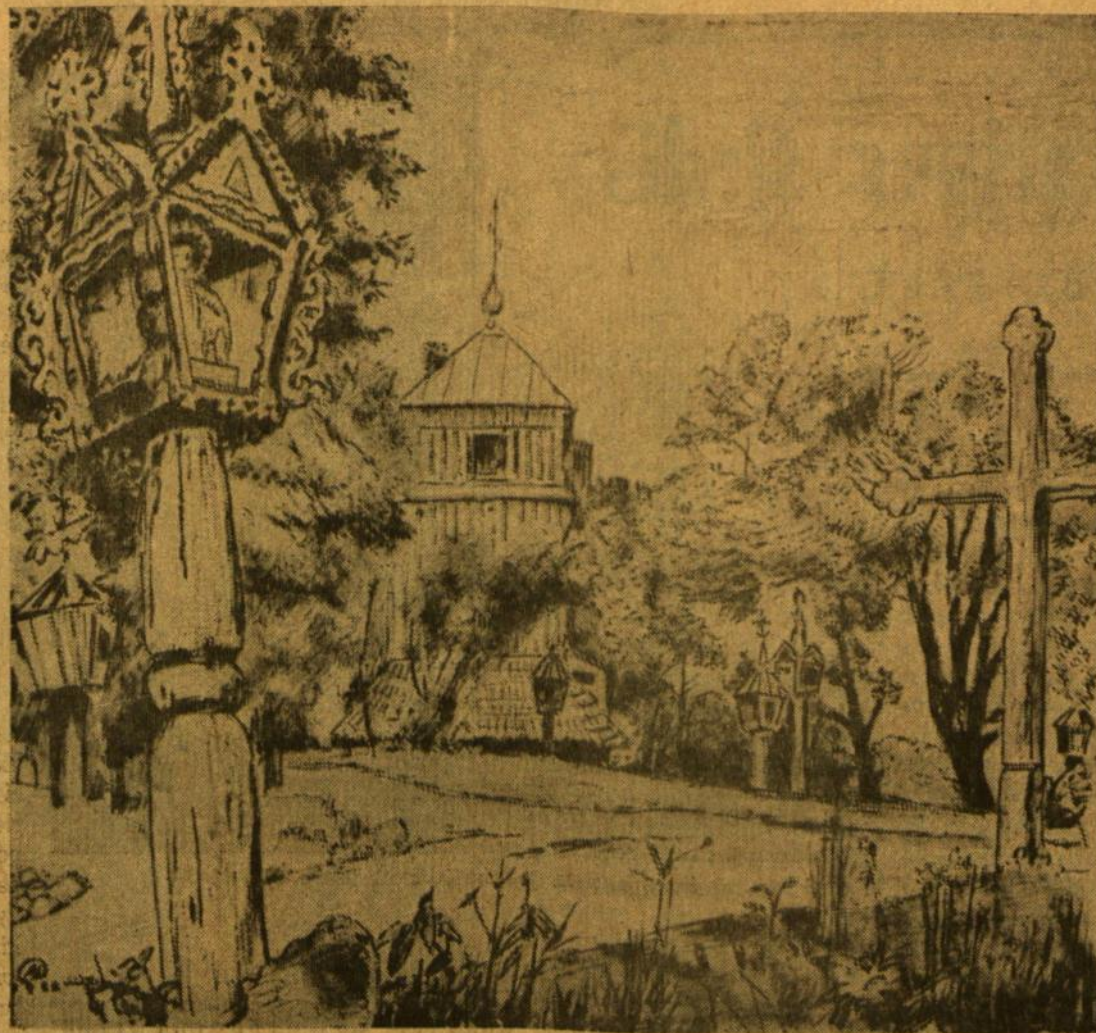
Geros lietuvių kalbos pratybos buvo vertimai iš kitų (daugiausia rusų) kalbų, kurie buvo "Kūdikio" susirinkimuose skaitomi ir taisomi — nagrinėjami (plg. aukščiau cituotus K. Jašinsko prisiminimus). P. Avižonis parengė mokslo populiarizacijos knygelę "Apsakymai apie žemę, vandenį ir orą" (išsp. 1898 m.), o mano tėvas gera kalba išvertė žinomojo rusų mokslo populiarizatoriaus A. Rubakino knygelę "Vanduo ant žemės, po žeme ir viršuje žemės (Chicagoje 1900 drugio slapyvardžiu Tėvynės Mylėtojų Draugystės išleista).

Dar ir kita rašties rūšis buvo patraukusi kūdikių vertėjų dėmesį. Tai anuo metu mūsų visuomenėje labai populiarūs lenkiški veikalai, kurie savo idealizuotai gražiais Lietuvos praeities vaizdais ne vienam kėlė ir stiprino Lietuvos meilę. Kaip prisimena Smetona, "Kūdikio" bibliotekėlėje šalia lietuviškų knygų ir laikraščių buvo "taip pat ir lenkiškų knygų, kaip Norbuto Lietuvos istorija, Kraševskio Lietuvos istorija, jo apysakos iš lietuvių praeities ir t. t." (Kalba Nr. 2, p. 39). Labai populiarią Lietuvoje Kraševskio apysaką "Kunigas" (apie Pilėnų kunigą Margirį) sumanė išvesti P. Avižonis: "Jablonskis pritarė ir žadėjo padėti, pamokyti. Vertimo reikalais tekdavo dažnai užėiti. Išstas valandas aiškindavo jis man mano vertimo klaidas [...] Prirengtas spaudai rankraštis ilgai gulėjo, nebuvo kas išleisti, o į Ameriką nusiųsti niekas nepamokė. [...] Per karą tas rankraštis dingio" (Kalba, Nr. 2, p. 49).

Kitą taip pat populiarią Lietuvos istorijos apysaką (F. Bernatavičiaus "Pajautą, Lizdeikos dukterį") išvertė mano tėvas. Vertimas, kaip tėvas man pats yra pasakojęs, buvęs nusiųstas Amerikon ir ten dingęs. Nebent tai būtų Andriaus slapyvardžiu (bibliografinė neatskleista) 1898 m. išspausdinta pirmoji apysakos dalis, atmušta iš 1897 m. "Garso Amerikos Lietuvių". Galimas dalykas, kad vertimą pasiūstų Amerikon patarė, gal net pats ir pasiuntė, M. Davainis-Silvestraitis, Amerikos lietuvių spaudos bendradarbis, kurs tada kaip tik gyveno Mintaujoje ir susitikdavo su lietuviams moksleiviais.

Reikia manyti, kad kaip Avižoniui, taip ir mano tėvui, beverčiančiam Bernatavičiaus apysaką, bus savo patarimais padėjęs Jablonskis. Smetona prisiminė: "Kai būdavo kokį abejotimą kalbos dalykuose (o jų kildavo kę verdiant lietuviškai), tai patikimieji [Kūdikio] draugijėlės nariai nueidavo į jį pasiklausti" (Kalba, Nr. 2, p. 39).

Kai jau buvau studentas lituanistas, ne kartą nusistebėdavau, iš kur mano tėvas, juk nėjęs lietuviškos mokyklos, buvo taip puikiai išmokęs lietuvių kalbą, gerai nusivokė apie jos gramatiką, rašybą ir net nelengvą juk kirčiavimą. Tai buvo man savotiška mįslė. Buvo tai neabejotinas "Kūdikio" draugijos poveikis. Iš kūdikių tarpo iškilo tikrai gerų lietuvių kalbos žinovų kaip P. Avižonis, K. Jokantas, A. Smetona, J. Šlapelis. Diskutuodamas su tėvu vieną kitą kalbinių dalykų, dažnai išgirdavau jo pastabą, kad svėdasiečiuose žmonės taip ar kitaip pasakydavo, taip ar taip kirčiuodavo. Čia vėlgi aiški sena "Kūdikio" globėjo Jablonskio įtaka. Savo "Lietuviškos kalbos gramatikos" (1901), kurioje perdirbo kūdikičio P. Avižonio "Lietuvišką gramatikėlę" (parašytą 1897 m. ir atliktografuotą 1899 m.), įžangoje Jablonskis ragino (neabejotinai tai bus ne kartą sakęs ir mintaujiškiams) kad rašytojas "privalo kaip reikiant pats iširti šnekamąją kalbą, nes rašomoji arba raštų

M. Dobužinskis

Lietuva (Nuotr. V. Mažello)

kalba tikrai ant jos įstatymų tereikėtų remti". Tuos savo mokytojo žodžius mano tėvas buvo tvirtai įsidėmėjęs.

1896 m. rudenį visoje Lietuvoje pagarsėjo Mintaujos įvykiai (apie juos rašė ir Kudirka "Varpe") sukrėtė lietuviškąją vietos moksleivių. Tai buvo savotiškos (tik nekurvinos) Kražių skerdynės. Griežtai atsisakę (ne be "Kūdikio" narių paskatinimo ir net vadovavimo) rusiškai melstis kažkurios ten caro sukakties proga, daug mokinių buvo nubauti, kiti išmesti iš gimnazijos, kai kurie net be teisės įstoti kurion kiton gimnazijon. Mano tėvas, tą pačią metų pavasarį jau baigęs gimnaziją, apie Mintaujos įvykius bus, be abejo, ne tik girdėjęs, bet ir dėl jų jau dūngsis, nes nubautųjų bei pašalintųjų tarpe buvo ir jo artimų draugų kūdikičių (Smetona ir kt.).

Kodėl medicina?

Dar Palangos progimnazijoje pasižymėjęs, anot S. Kairio, "neeiliniais gabumais" (S. Kairys, "Lietuva buvo", p. 66), tėvas su pasižymėjimo medaliu 1892 m. baigė Mintaujos gimnaziją ir rudenį išvyko Maskvos universitetan, kur gavo valstybinę stipendiją.

Beje, išvykdamas Rusijon, būtų kad kiek gavęs ir surusintą pavardę. Buvo taip. Bažnytiniai metrikai tada privalomai buvo rašomi rusiškai. Tad ir tėvo metrikuose buvo įrašyta, kad jis yra "syn Maciunov" (t. y. Maciūno sūnus). Kadangi rusiškos m ir t, ypač neaiškioje rašyenoj, nelengvai atskiriamos, tai vargonininkas, duodamas metrikų išrašą, įrašė Taciunov. Ir tik valsečiuje tėvas išsiri-pino pažymėjimą, kad jis ne koks Taciunovas, o Maciūnas.

Maskvos universitete tėvas studijavo mediciną. Dabar profesijos pasirinkimas laiko-

mas kiekvieno asmeniškui reikalu pagal jo turimus gabumus bei polinkius, finansinius išteklius ir kitas studijavimo sąlygas. Žinoma, ir tada kiekvienas pats turėjo galutinai apsispręsti. Betgi profesijos pasirinkimas buvo drauge laikomas ir svarbiu visuomenės reikalu. Apie tai buvo diskutuojama ir draugijose ir spaudoje. Tokios jau buvo mūsų politinio ir kultūrinio gyvenimo aplinkybės.

Viename redakciniame "Varpo" straipsnyje (1896, Nr. 1) rašyta: "Tvirtai tikėdami, kad virs kada nors laikas, kad Lietuva pati valdys save, išsilisiusavus nuo svetintaučių jungo, mes ypačiai atkreipiame akį ant to, idant lietuviai kiek įmanydami rūpintųsi apie savo reikalus, [...] idant nesiduotų ant kiekvieno žingsnio skriaustis visokiems prispaudėjams. [...] Lietuva priguli lietuviams ir jie privalo rūpintis apie save".

Vėliau, nepriklausomaisiais laikais, tokiame šūkyje "Lietuva priguli lietuviams" gal kas būtų galėjęs įžvelgti lyg ir šovininį nusistatymą prieš mažumas, betgi anais sunkiaisiais metais lietuvių tauta savame krašte pati buvo beteisės mažumos padėtyje. Ji ne tik neturėjo kokios savivaldos, bet dar buvo kietai ir savavališkai valdoma iš tolimojo Petrapilio ar vietos gubernatorių rusų. Net ir eiliniai valdininkai Lietuvoje (ir mokytojai) turėjo būti rusai. Ir ekonominiam gyvenime lietuviai anaipol nebuvo šeiminiškai. Miestai buvo nutautę; prekyba, pramonė ir stambieji žemės ūkiai buvo nelietuvių rankose. Kaimas negalėjo išmaitinti gyventojų priauglio, ir lietuviams teko duonos ieškotis svetur. Skundėsi J. B. (J. Vileišis): "... šiaudien į Lietuvą brukasi maskoliai, lenkai, vokiečiai, lietuviai gi ieško sau duonos svetimosiose šalyse" (Varpas, 1899, Nr. 3).

Nestigo tokių duonos ieškotojų lietuvių ir Mintaujoje. Betgi jiems, kaip rašė K. Ob. (J. Jablonskis), "pasiliekti toks tikrai pilnas,

prie katro noringai prileidžia jį latvyms, ieškodamas arba jau suradęs dėl savęs ką geresnį. Prie tos geresnės duonos, dėl kurios paliekti čionai latviai vieną kitą mums vietelę, reikia priskaityti, žinoma, ir tuos turus, tas dubas (ūkius), kurios vis dažniau išslysta iš mūsų rankų ir tenka Lietuvoje latviams. Tokiu būdu galima sakyti, kad atsikraustymas lietuvių į Kuršą ir vėl latvių į Lietuvą nurodo tikrai labai gaudulingą mūsų, lietuvių padėjimą: mes juo tolyn; juo menkyn ir silpnyn einame, visa, kas miliausia ir brangiausia, savo žemę, paliekame atėjūnams latviams, kurie užtat duoda mums Kuršę tikrai sergėti, važioti vokiečius ir jiems tarnauti" (Varpas, 1890, Nr. 5).

Neabejotina, kad tas pačias mintis Jablonskis bus sakęs ir Mintaujos moksleiviams, bent artimiems kūdikičiams, kurie ir patys galėjo stebėti lietuvių darbininkų padėję Kuršę ir darytis išvadas.

Žmogus (A. Janulaitis) savo knygelėje "Mūsų dės" (1901) konstatuoja liūdną faktą, kad "mūsų pačių žmonės, ieškodami duonos, išėina į Maskoliją, Siberiją, Ameriką, Apriką, pas mus gi persikelia gyventi svetimieji. Ar turi taip būti? Ne, taip nepridera būti. [...] Reikia, kad lietuviai nekeltų svetur, bet tėvynę pasilikytų" (p. 12-13).

Buvo atsiradę agentų, viliojusį mūsų žmones Brazilijon. Ragino V. Kudirka: "Kur galėdami ir kaip galėdami, stenkimės tą brazilijomaniją apmąšinti. [...] Rusijoje valdžios jau patėmijo šį dalyką ir ketina stabdyti išeivystę į Pietinę Ameriką, tik Rusijai rūpi pirmiausia 'savieji', o apie Lietuvos kraštą nesisirūpina ir turi teisybę: juom daugiau iš Lietuvos iškeltų, juom mažiau liks aukų dėl sumaskoliavimo ir daugiausia vietos dėl šiaurinių civilizatorių. Dėl to gi apie savo kraštą, kiek įstengdami turime rūpintis patys" (Varpas, 1890, Nr. 9).

Žinoma, latvių klausimas (kad ir ryškus mintaujiečiams), taip pat ir emigracija (tada dar nedidelė) Brazilijon tebuvo maždaž lėlė tos visos problemos, kurią sudarė tikstantinis žmonių plūdimas Šiaurės Amerikon. Tiesa, lietuviai ten neblogai kūrėsi, steigė draugijas, išaugino gausią laikraštiją, daug padėjo ne tik savo Lietuvoje likusiems giminiams, bet ir visam lietuvių kultūriniam, o vėliau ir politiniam gyvenimui. Betgi, antra vertus, dideli emigruojančių skaičiai mažino ir silpnino tautą. "Varpo" bendradarbis L. S. ilgokame straipsnyje "Kas daugiausia naudojo iš išeivystės lietuvių" baiminosi: "Per išeivystę liuosiname tik vietą, svetimiems, kurių vis daugyn po Lietuvą vysta. [...] Nuosimtis lietuvių, Lietuvos gyventojų, mės į metą mažinasi. [...] Užtatai auga skaitlius stačiatikių. [...] Ar mes ant išimimo paskirti? Ar nėra pas mus nė tiek gyvybės, kad mes Lietuvą ir nuo maskolių apginti negalime, ir tai dabar, kada mūs da su viršum 73 proc. Tai kas gi bus tasyk, kada skaitlius mūsų susimažins iki 50 proc.". (Varpas, 1895, Nr. 9-10).

Tad ir spaudoje ir literatūroje nestigo pasisakymų prieš emigraciją, ypač pabrėžiant paskirus nepavykusius kūrmosi Amerikoje atvejus. Tumas-Vaižgantas, vėliau pats atsilankęs Amerikoje, parašė atitriai antiemigracinę knygelę "Ten gera, kur mūsų nėra; arba, Neapleiskime tėvynės" (1912). Tas šūkis "neapleiskime tėvynės" jau iš seno skambėjo lietuvių patriotų mintyse ir širdyse.

(Bus daugiau.)

TRYŠ SIMTMECIAI NUO P. RUGIO GIMIMO

Lietuvių kalbos tyrinėtojas, žodynininkas Pilypas Rugis buvo gimęs 1675 m. kovo 31 d., tai gi šiemet sueina 300 m. nuo jo gimimo. Studijavo jis Karaliaučiaus univ., kurį laiką gyveno Kaune. Buvo evangelikų kunigas. Su kitais paruošė vertimą į lietuvių kalbą Naujojo Testamento, giesmyną. Svarbiausi jo darbai: "Lietuvių kalbos tyrinėjimas", parašytas lotyniškai, išleistas vokiškai, be to, "Lietuvių vokiečių ir vokiečių lietuvių kalbų žodynas". Savo tyrinėjimuose naudojo tautosaką ir pirmą kartą išspausdino 3 liaudies dainas, be to — priežodžių, patarlių, mįslių, posakių. Mirė 1749 m. bal. 6 d.

STIPENDIJOS STUDENTAMS

Chicagoje bal. 15 - 17 d. bus vadinama stipendijų šventė, kurios metu Kennedy-Kig, Malcolm X ir Wright kolegijų patalpose daugiau 100 Illinois, Indiano, Iowos, Michigano ir Wisconsinso kolegijų pasiūlys studentams milijonus dolerių stipendijoms.

PRANEŠIMAS TAUPYKITE DABAR

UŽ CERTIFIKATUS MOKAME:

7½%	— 6 metų su \$1,000, minimum.
7½%	— 4 metų su \$1,000, minimum.
6½%	— 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6½%	— 1 metų su \$1,000, minimum.

SAVINGS INSURED UP TO \$40,000 BY F.S.L.I.C.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADĖJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įdejus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAS SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650

PHONE 656-6330

Joseph F. Griubauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00

Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

Kompozitorius Donizetti ir jo „Meilės eliksyras“

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Italų kompozitorius Gaetano Donizetti (1797-1848) gimė šiaurinėje Italijos Bergamo miestelyje. Būdamas dar jaunuoliu, jis jau pradėjo domėtis muzika ir jos kūryba. Tėvams pasipriešinus ir nesutikus jo numatytam ir pasirinktam muzikiniam kūrybiniam pašaukimui, Donizetti išrašė į Austrijos kariuomenę, kurioje betarnaudamas laisvu laiku galėjo kurti muziką. Jam būnant 21 m. ir susilaukus su savo ketvirtuoju operos kūrinio pasisekimo, jis iš kariuomenės buvo atleistas.

Apleidęs kariuomenę, dabar Donizetti kūrė operą po operos. Neapolio cenzūrai atsisakius statyti jo operas, kompozitorius išvyksta į Paryžių, kur jo norai išsipildo, jo operos publikos priimanamos su dideliu palankumu. Donizetti vardas dabar figūruoja Venecijos, Romos, Neapolio ir Vienos operų spektakliuose.

Nors Donizetti muzikinis gyvenimas iš paviršiaus atrodė labai žavus ir įdomus, tačiau giliai sieloje jis išgyveno dideles kančias. Jam suėjus 40 m., mirė jo žmona, 20 m. žmona Virginija nuo choleros. Savo žmoną jis nepaprastai idealizavo ir nenustojo jos liūdėjęs iki pat savo mirties. Kompozitorius savo draugui išsitarė: „Niekas nemiršta iš sielvarto, nes kitaip aš seniai turėčiau būti palaidotas“. Žmonos mirties paveiktas, Donizetti pasukinėjo savo gyvenimo metais buvo labai melancholiškas, pasiekdamas tiesiog išprotėjimo laipsnio. Jo šie melancholiški priepuoliai vis buvo stipresni ir stipresni, kol vieno dieną įsiai buvo rastas be sąmonės, suparalyzuotas, su visam laikui pažeistu protavimu. Dar pagyvenęs dvejus metus, sugrįžo į savo gimtinę Bergamo, ten mirė ir yra palaidotas.

Nesvarbu, kokias kompozitorius Donizetti išgyveno dvasines ir fizines kančias, tačiau jis tolaik rašė muziką, kol nulaikė plunksną. Donizetti buvo nepaprastai produktyvus muzikos kūrėjas. Per savo 51 m. gyvenimą jis parašė 70 operos kūrinių, iš kurių tikrai yra keturios komedijos.

Iš Donizetti septyniadešimties operų galime an dvių rankų pirštų suskaičiuoti tas, kurios šiandien yra girdimos ir matomos scenose.

Kompozitorius Donizetti, kaip ir kiti aštuonioliktojo ir devynioliktojo šimtmečio kompozitoriai — Rossini, Bellini ir Verdi, gyveno tame laikotarpyje, kada operų premjeros buvo dažni ir svarbūs įvykiai. Operų lankytojai ėjo vis išgirsti naują operos kūrinių, taip kaip šiandien einama į kokį sporto žaidimą. Tais laikais opera ir buvo kaip „žaidimas“ su griežtomis taisyklėmis, o jų žaidėjai buvo virtuozai solistai. Anų laikų kompozitorių muzikinė vertė pasireiškė balso partijose. O tas partijas interpretavotų laikų garbūs dainininkai, kaip Mario, Pasta, Rubini, Grisi ir kiti. Šie dainininkai buvo garbūs savo balso technika. Norint, kad opera pasisektų, kompozitoriai, būdami genialūs melodijų kūrėjai, turėjo patenkinti solistų techninius gabumus. Tiek kompozitoriai, tiek solistai žinojo, ko iš jų buvo laukiama, todėl juodu abu turėjo dirbti kartu. Tų laikų itališkų operų kompozitoriai kūrė pagal paprastą formulę: rečitatyvai su greitais dialogais pagreitinantys veiksmo eigą, arijos išreiškiančios emocinę veikėjų būseną su nepaprastai melodingomis ir puikiai išpuoštomis balso technika, pridėdant dar ir orkestrą, kaip jų akompanimen-

tą. Juo tos puošmenos būdavo įvairesnės, tuo dainininkai laimėdavo didesnę pasisekimą. Kartais sunku pasakyti, ar virtuozai solistai būdavo skolingi kompozitoriui, ar kompozitorius jiems. Vykdamas savotiškas pataikavimas. Praėjus didžiųjų virtuozų solistų „gadynei“ ir praėjus daugeliui metų, ši jiems specialiai parašyta muzika „paseno“. Tiktasis menų kritikas — laikas atskyrė, kas tikrai vertinga buvo sukurta tuo laiku, o kas buvo tik pataikavimas tų laikų madai. Taip dažniausiai atsitinka su kiekviena kūryba, kuri yra kuriama „pagal madą“, o neišplaukia iš paties kūrėjo nuoširdžių išgyvenimų, nežūrint, kokios kritikos jo kūryba susilauks. Taip ir Donizetti sentimentalios, lengvos melodijos šiais laikais nepajėgia sudominti klausytojų, ypač kada jų lengva muzika ne visai atitinka jų dramatinį veiksmą. Todėl ir šiandien dauguma Donizetti operų atgaiviamos, tikrai atsižadus kokių garbūs solistai, patenkiant jo dainavimo technikos galimybes, nežūrint operos trūkumų tiek dramatinėje, tiek muzikinėje prasme.

Daug kritikų Donizetti prikiša, kad jis rašė per greitai. Sakoma, kad jeigu jis savo operas būtų kūręs ilgiau ir išsamiau, tada ir jų kokybė būtų pakilusi. Donizetti kaip vėjas prašvilpė per savo septyniadešimt operų. Ir Mozartas greitai rašė, bet jis buvo išradėjas, individualistas, universalus genijus, ko trūko kompozitoriui Donizetti. O kad jis kūrė greitai, mes sužinojome iš jo laiško savo libretistui: „Aš turiu parašyti operą per dvi savaites. Tau aš duodu vieną savaitę savo duoklei atiduoti“.

Nors Donizetti prirašė daug lengvos ir paviršutiniškos muzikos, bet tačiau jis buvo vienas iš didžiųjų operos figūrų šalia Rossini, Bellini ir šalia ankstyvesniojo Verdi. Nors iš Donizetti dramatiščių operų (opera seria) išlikusi populiariausia „Lucia di Lammermoor“, tačiau Donizetti, būdamas apdovanotas gražiomis melodijomis, spontaniška, gyva ir linksma muzika, geriausiai išreiškia savo talentą komiškose operose. Dvi tokios populiariausios Donizetti komiškos operos, tebegyvuojančios ir šiandieniniame operos teatro repertuare yra „Meilės eliksyras“ ir „Don Pasquale“.

„Meilės eliksyras“ („L'Elisir d'Amore“) yra Donizetti keturiasdešimtoji opera, parašyta per dvi savaites, jam esant trisdešimt ketverių metų. Jos libretas sukurtas Felice Romani, pagrįstas Eugene Scribe „Le Philtre“. Šios komiškos operos premjera įvyko 1832 m. Milane, kuri autorius buvo dedikuota Milano poniams. „Meilės eliksyras“, parašytas viduriniame Donizetti kūrybos periode, yra linksma komedija, palimta iš paprasto mažo miestelio gyvenimo. Savo turiniu visai skirtinga nuo kitų šio kompozitoriaus operos kūrinių, kurie daugiausia vaizduoja karalių, karalienių, didikų, princų ir kilmingųjų istorines dramas.

Itališkoji komiška opera — arba kaip italai ją vadina „opera buffa“ — yra išaugusi grynai iš itališkojo gyvenimo pobūdžio. Ji visai skirtinga nuo vokiško „singspiel“ ir prancūziškos „opera-comique“. Opera buffa, galima sakyti, vaizduoja tipiską itališką humorą. Kaip italai savo rimtose operose (opera seria) vaizduoja tai, kas turinio atžvilgiu yra negyvenimiška ir paverčia žmonišką dramą, taip ir, kas yra žmoniška ir gyvenimiška, yra žmoniška ir gyvenimiška,

Kompozitorius Gaetano Donizetti (italas, 1797-1848)

Pastabos apie Šventaragi

ALFONSAS NAKAS

Vytautas Alantas, ŠVENTARAGIS. Istorinis romanas; I tomas — 405 psl., išleistas 1972 m.; II tomas — 613 psl., išleistas 1974 m.; leidėjas — Vilties draugijos leidykla; aplankas Teleforo Valiaus; tiražas — 1200 egz.; abiejų tomų kaina minkštais viršeliais 13 dol., kietais — 15 dol. Antras tomas 8 dol., minkštais ir 9 dol. kietais viršeliais. Galima gauti ir „Drauge“.

Čia ne recenzija, o tik reiklesnio skaitytojo įspūdis. Skaitytojo, kuris priešais knygą sėdi su pieštuku rankoje ir popierio lapą netoli pasidėjęs. Mindauginiams istoriniams

paverčia nesąmone.

Donizetti opera „Meilės eliksyras“ kaip tik pasižymi tuo tipišku itališku humoru. Ji yra gražiai išbalansuota romantiška meilės komedija. Jos penki veikėjai labai nekomplikuoti: pasiturinti Adina, jos draugė Gianetta, neturtingas jaunuolis Nemorino, savimi pasitikintis seržantas Belcore ir vienas iš komiškiausių figūrų operos literatūroje, viską gydančias daktaras Dulcamara. Jų muzika lengva, turtinga melodingomis arjomis ir gyvais duetais.

Gal būt labiausiai kas „Meilės eliksyrą“ išlaikė šiandieniniame operos repertuare yra tenorų dažnai dainuojama ir išgarsinta arija „Una furtiva lagrima“. Po didelių ginčų su savo libretistu, kuris norėjo kompozitoriui įtikinti, kad ši arija išbalansuos komiškos operos eigą, Donizetti vis tiek tą ariją įterpė tik paskutiniame veiksmo. Ir deka šios arijos ši komiška opera įgauna kitą nuotaiką. Po visų juokų, parodijų, linksmybių ir dr. Dulcamaros iškreštų pokštų jauno, drovaus, paprasto įsimylėjusio jaunuolio, saskaityto, šia arija opera pakeičia savo nuotaiką, jaučiamas gyvenimiškas realumas. Po šios arijos operos eigą pereina į normalesnį gyvenimą.

Kompozitorius Donizetti buvo vienas iš bel canto itališkos operos kūrėjų. Kaip matome, iš jo tokios tragiškų operos kūrinių gausumos ir tikrai keturių komedijų, komiškasis žanras turėjo didesnę pasisekimą kaip tragiškasis. Sakoma, kad žmogus iš savęs ir kitų juokiasi kitų būryje, o savo skausmą išgyvena pats vienas, savo vienuomenėje. Atrodo, kad kompozitorius Donizetti, būdamas labai kuklus ir ramus savo prigimtimi, labiau pasidalino savo retais džiaugsmo momentais negu savo skausmu. Nors pats kentė gana tragišką gyvenimą, vis tiek save geriausiai išreiškė lengvoje ir linksmoje muzikoje.

Eglė Sugintienė pagimdė septintąjį vaiką, šeštąjį sūnų. Tai Šventaragis. Visa šeima juo džiaugiasi, o Eglė pasakoja keistą sapną...

Puslapis veja puslapi, ir mes panyrame į trylikąjį šimtmetį. I mindauginę Lietuvą, su medinėmis pilimis, neaprepiamomis giriomis, srauniais vandenimis. Auga šventaragis. Auga fizinė jo jėga ir išmintis. Susiranda draugus iš prastiokų luomo, bet tokius, su kuriais atliks daugybę žygdarbių. Susitinka dvylikmetę Ramunę, ir prasideda krikšto tyrumo meilė. Mindaugo šešėlis uždengia Lietuvą. Vaidai, kovos, intrigos. Šventyklos, dievai, kiviai, va dilutės. Girios knibžda žvėrimis ir... žmonėmis. Ai, žmonių didžiausios minios! Šiaip sau žmogelių ir žymūnų. Autoriaus išsivalvotų ir istorijos pateiktų. Išskyrus, regis, tik du švarus, kiekvienas turi vis kitą vardą — ištisas vardų kalendorius. Kai kurie veikėjai tokie ryškūs, kad ir po kelių dešimčių puslapių vėl paminėti, stoji kaip gyvi (pavyzdžiui, Šėlis, Daumantas, Vyktas, Rama, Remeza). O toks kunigas Kunotas kad kiek būtų pragyvenęs ir patį Šventaragi...

Šventaragis bei jo palydovai Mantas, Šilinis, Eikutis ir Vyktas, tai tartum anų garsųjų muškietininkų prototipai — pirmtakai. Autorius juos įveda į baisiausias situacijas, o jie vis gyvi ir apysveikiai kaili išneša, visokiems nedorėliams jei ne galvas murentę, tai bent ragus gerokai aplaužę. Nė nesistebim, kad pirmasis iš tų „muškietininkų“, Eikutis, žuvo tik antrojo tomo 409-tame puslapyje, o Šilinis su Mantu knygos gale Šventaragiui ir natūralia mirtimi numirti padėjo. Daugeliu atvejų šių penkių didvyrių žygdarbiai su sveika logika smarkiai neprasilenkia, o jei poroje vietų ir per daug pertempata, tai argi gaila mirtingų Lietuvos (ir skaitytojo) priešų...

Autorius „Šventaragi“ rašęs penkiolika metų. Sako, studijavęs daugybę šaltinių, kad istoriškai patalpytu į koją. Iš tikro, jauti, kad kur tik būta istorinės datos

Taigi... „Šventaragis“. Veiksmas prasideda kunigaikščio (alantiškai — kunigo) Suginto pilyje Padysnyje. Data? Tryliktojo amžiaus pradžia, vasara, ankstyvas rytas po smarkios audros.

ar istorinio vardo, viskas panaudota neklautojant. Ten, kur istorija nelabai aiški, kur šaltiniai tarpusavy piauasi, autorius klumpsta į labai nuobodžius aiškinimus. Vietomis griebiasi istorijos vadovėlių stiliaus, vietomis net ima polemizuoti. Baisiausia, kad autorius tokiais atvejais nekalba kurio veikėjo lūpomis, o savo paties Ryškiausio vadovėliniai pavyzdžiai randami II tome, ypač jo skyriuose „1229 metai arba Našėnų mūšis“ ir „Šiaulių mūšis 1236 m.“ Ryškiausio Alanto polemikos pavyzdys su nenurodytais autoriais yra 494-5 puslapiuose, kurio keleto eilučių gabaliuką čia pacituosiu:

„Būtų čia galima paminėti ir daugiau lietuvių laimėtų mūšių prieš Mindaugui vainikuojantis, sakysime, prieš pat Mindaugo krikštą 1249 m. lietuviai žiauriai sumušė kryžiuočius prie Kriukų, bet ir paminėti faktai pirštu prikišamai rodo, kad Lietuva, užmegsdama ryšius su šv. Sostu, nebuvo tokia menka valstybėlė, kaip kad mus nori įtikinti kai kurie mūsų besąlyginiai Vatikaną garbintojai (pabraukiau aš, A. N.).“ Kaipgi autorius nesuprato, kad tik vadovėlio išnašose ar publicistinėje polemikoje tokios pastabos toleruotinos, bet nieku būdu ne istorinio romano (Nukelta į 7 pusl.)

DRAUGO Dailiojo Žodžio KONCERTAS -ir- Romano Premijos Įteikimas

Laureatas JURGIS GLIAUDA

Dalyvauja pianistė Aldona Kepalaitė

Sekmadienį, balandžio 6 d., 1975 m. 3:00 val. popiet

JAUNIMO CENTRE CHICAGOJE

BILLETAI GAUNAMI:

DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. Marginiuose, 2511 W. 69th St., Chicago, Ill. Vietos numeruotos: \$3, \$4, \$5

KAIP PATOGU!

Užsisakykite šias plokšteles paštu.	
1. KALNUOS DAINUOJA — Baltija II	\$6.00
2. SU SOKIU IR DAINA — Neo-Lit.	\$6.00
3. GROJAME JUMS — Neo-Lit.	\$6.00
4. GAUDZIA TRIMITAI — maršai	\$5.00
5. DAINOS — Kun. V. Gorinas	\$6.00
6. ŽIRGINELIAI I ir II vaikams po	\$5.00

Pažymėkite pageidaujamas plokšteles ir siųskite:

GIFTS INTERNATIONAL, 2501 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629

Plokštelės su sąskaita bus tuojau Jums pasiųstos.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1975 METAIS

American Travel Service Bureau šiais metais organizuoja sekančias keliones į Lietuvą:

GAUTA PAPILDOMA GRUPĖ:	
#7A — Rugpjūčio mėn. 10 d. — rugpjūčio mėn. 25 d.	
IS NEW YORKO — \$1150.00	
IS CHICAGOS — \$1269.00	
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 2 Maskvoje, 5 Romoje	

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — VIETŲ SKAICIUS RIBOTAS!

5 DIENOS LIETUVOJE (1 diena Kaune)

Kiekvieną Grupę Lydės Prityręs Kelionių Vadovas

Dar yra vietų sekančiose grupėse:

#1 — Gegužės 26 d. — birželio 10 d.	IS NEW YORKO — \$ 979.00
	IS CHICAGOS — \$1098.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 5 Talline, 3 Maskvoje	
#9 — Rugšėjo 1 d. — rugšėjo 16 d.	IS CHICAGOS — \$1098.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 4 Talline, 3 Maskvoje	
#10 — Spalio 1 d. — spalio 15 d.	IS NEW YORKO — \$ 929.00
	IS CHICAGOS — \$1048.00
2 naktys Maskvoje, 5 Vilniuje, 3 Rygoje, 3 Maskvoje	
#11 — Gruodžio 19 d. — sausio 3 d. — Kainos bus paskelbtos vėliau.	
2 naktys Maskvoje, 5 naktys Vilniuje, 3 naktys Rygoje, 4 naktys Maskvoje.	

EKSKURSIJA Į HAWAJUS — Lapkričio 22 d. — gruodžio 6 d. 4 salos IS CHICAGOS — \$ 599.00

Taipgi turime grupinių (Charters) skridimų į Europą, kuriais galite pasinaudoti ir nebūdami klubų nariais. Chicago — Miunchenas tikrai — \$435.00. (Ten ir atgal).

Dėl informacijų skambinkite arba rašykite:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643

Tel. (312) 238-9787

Norintiems atskviesti gimines iš Lietuvos padarome reikalingus išskvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame lėktuvų bilietus — be jokio papildomo mokesčio.

AIR FARES AND CONTENTS OF THIS ANNOUNCEMENT ARE SUBJECT TO CHANGE AND/OR GOVERNMENT APPROVAL

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7 3/4 % 6 1/2 % 5 1/4 %

Mokamas už 6 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už 1 m. Minimum \$1,000 Minimum \$1,000 Minimum \$1,000

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMŲUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS: SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak. PIRMAID. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

Nauji leidiniai

• **TĖVYNĖS SARGAS, 1974 m. Nr. 1 (38).** Politikos ir socialinių mokslų žurnalas. Leidžia Lietuvos krikščionių demokratų sąjunga. Redaguoja Domas Jasaitis, 220 N. Seventh Ave., Mount Vernon, N. Y. 10550. Administruoja Antanas Razgaitis, 2932 Beach Channel Drive, Apt. 1A, Far Rockaway, N. Y. 11691. Šio numerio kaina \$5.00.

Žurnalas yra leidžiamas kiek didesnio negu įprastinės knygos formato, naujasis numeris yra 192 psl. Medžiagos daug ir įvairios.

Nemažai puslapių skirta Mykolo Krupavičiaus prisiminimui. Kun. Vytautas Bagdanavičius, M.I.C. šv. Bonaventūros 700 metų sukakties proga pateikia raštą "Mykolas Krupavičius ir Joachimas iš Florės". Aplamai Mykolo Krupavičiaus veiklą ir darbus aptaria J. Matulionis. Skelbiamas memorandumų tekstai, pasirašyti kun. Mykolo Krupavičiaus, dr. K. Griniaus ir prof. J. Aleksos ir įteikti nacių generaliniam komisariui Kaune. Daugelio parankumui spausdinama Petro Maldeikio sudaryta Mykolo Krupavičiaus bibliografija. Apie taiką rašo prel. L. Tulaba. Lietuvių katalikų mokslo akademijos 50 metų jubiliejų mini dr. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M. 500 metų sukakties proga apie Mikalojų Koperniką pasakoja Č. Masaitis. Intriguojanti šviežiena yra Algirdo Budreckio straipsnis "Napoleono administracinė tvarka Lietuvoje 1812 metais".

Sukaktį puslapius minimi: Juozas Kajeckas, Václavas Sidišauskas, prel. M. Juras, Leonardas Šimutis, prel. J. Balkūnas, Povilas Gaučys ir Jackus Sonda.

Skelbiama įdomus pluoštas Vlado Jurgučio laiškų. Pranas Naujokaitis rašo apie Tumažaižą, kaip "Tėvynės Sargą" redaktorių ir mini "Aušros" užtekėjimo 90 metų sukaktį. Duodama ištrauka iš anų laikų "Varpo" ryšių su Kražių skerdynėmis.

Prisimenama mirusieji: Antanas Repšys, Leonas Prapuolenis, Albinas Gražūnas.

Apžvalginuose veiklos puslapiuose randame: Vliko seimą Toronte; dr. K. Valiūno, Vliko pirmininko, ten pasakytą kalbą; Vliko seimo nutarimus; šį tą iš S. Dziko paskaitos Vliko seime; lietuvių jaunimo kongresą sveituri ir nemažai informacijų iš Lietuvos krikščionių demokratų sąjungos veiklos. Baigminiuose žurnalo puslapiuose P. Gaučys recenzuoja Leono Sabaliūno knygą "Lithuania in Crisis. Nationalism to Communism".

• **ATEITIS, 1975 m. Nr. 2.** Ateitininkų federacijos leidžiamas katalikiškos - lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyriausiasis redaktorius — kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60650. Redaktorė — Aldona Zailskaitė, 1836 49th Court, Cicero IL 60650. Redaktoriams talkina platus redakcinis kolektyvas. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje 7.00 dol., garbės prenumerata 15.00 dol., susipažinimui — 5.00 dol., kitur laisvajam pasauly — 5.00 dol.

Naujos redakcijos rankose "Ateitis" iš tikrųjų tampa visos gausios Ateitininkų Federacijos žurnalas. Straipsniai, problemų kėlimas, dėmesys gyvenamam laikui ir amžinosioms idėjoms, savoji kūryba puslapiuose pažarstoma taip, kad jie tampa atsitrinkintu skaitiniu tiek sendraugui, tiek studentui, moksleiviui, tiek aplamai kiekvienam šviesesniai lietuviui. Žurnalistinė prasme redakcija moka organizuoti medžiagą taip,

kad ji patraukia akį ir širdį. Labai gerai, kad tam tikrose situacijose ir aktualiose pabrėžtinai spustelėjama. Tokiu puikiu pavyzdžiu gali būti viso būrio reakcija į prof. dr. A. Maceinos laišką.

• **MŪSŲ ŽINIOS, 1975 m. kovo mėn. 23 d. Nr. 6 (69).** Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro Chicagoje biuletenis. Adresas: 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Šiame numeryje Algimantas Kezys, S.J., rašo apie Velykų triumfą; skaitome ir apie "Laiskų Lietuviams" šventę, ir apie Nekalto Prasidėjimo seserų dienas Chicagoje, ir apie Jaunimo centro įvairių jaunimo ansamblių veiklą ir kt.

• **SVEČIAS, 1974 m. Nr. 4.** Lietuvių evangelikų liuteronų laikraštis. Išeina kas trys mėnesiai. Leidžia Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios vyriausioji taryba. Redaguoja kun. A. Traikis, 6620 S. St. Louis Ave., Chicago, IL 60629. Administruoja dr. Adelė Trakis, adresas tas pats, kaip ir redakcijos. Metinė prenumerata JAV, Kanadoje ir Australijoje \$4.00, Anglijoje 1,5 svaro, Vokietijoje 8 DM.

Londono horizontuose

A. MICKEVIČIAUS
"VĖLINĖS" LONDONE

Dabar Britanijoje vyksta Šekspyro sezonas teatruose ir net dviejose vietose — Stratford - upon - Avone, kuriame mirė tas didysis dramaturgas, ir Londono Aldwych teatre.

Nuo kovo mėn. pabaigos iki birželio mėn. vidurio Stratford - upon - Avone teatruose vienas po kito statomi Šekspyro "Henry V", "Henry IV" (dviem dalimis), "The Merry Wives of Windsor" ir "Hamlet", o Londone — "Macbeth" ir "Love's Labour's Lost".

Bet londoniškame Aldwych teatre į tą sezoną II.31-IV.26 įsiterps dabar jau kasmet ruošiamas pasaulinis teatro sezonas. Šįkart žiūrovai turės progos pamatyti keturių kraštų teatrų pastatymus.

Lenkų Krokuvos senasis teatras atsiveža du naujus garsojo režisieriaus Wajdos pastatymus Wyspianskiego "Lapkričio naktį" ir A. Mickevičiaus "Vėlinės". Be kita ko, "Vėlinių" pastatymas yra toks ypatingas, kad jo negalima bus parodyti Aldwych teatro scenoje, dėl to bus vaidina-

ma Southwarko katedroje.

Svedų Gothenburg. Stadsteater atsiveža A. Strindbergo "Gustav II". Italų Compania di Prosa parodys Italo Svevo komediją "Tino Buazzello atgimimas" ir Ibseno "Visuomenės priešą".

Ketvirtasis to sezono dalyvis — Ugandos Abatumu bendrovės teatras, kuris atsiveža dramaturgo Serumaga "Renga Moi" veikslą, paremtą senovinėmis Afrikos tradicijomis ir su visokiais liaudiškais prietaisais — šokiais, dainomis, raganavimais ir būgnų garsais.

TURNERIO PARODA IR MUZIEJUS

Joseph Mallord William Turner, kaip tvirtinama, yra pats žymiausias anglų da'lininkas. Kadangi jis toks žymus ir vienas toks tėra, tai prie jo pavardės dažnai nė vardai neberašomi. Turneris, ir tiek.

Dabar neseniai kaip tik baigėsi Londono Karališkojoje akademijoje suruoštoji didžiulė jo darbų paroda, kuri buvo skirta paminėti 200 m. sukaktį nuo jo gimimo. Joje buvo išstatyta 650 paveikslų.

William Turner (anglas, 1775-1875)

Kovos laivas "Temeraire" velkamas paskutiniam poilsui

Laikraštyje skelbiama medžiaga didžiąja savo dalimi yra religinio pobūdžio, teikiama nemažai informacijų iš lietuvių evangelikų liuteronų religinio ir bendruomeninio gyvenimo, bet yra gera dalis ir istoriją liečiančių raštų, pvz. minima lituanistikai gana reikšmingo Karaliaučiaus universiteto 430 metų sukaktis.

Aišku, jo darbai visur išblaškyti. Tate galerija Londone turi vis dėl to apie 130 jo paveikslų, kurie buvo paskolinti parodai. Iš privačių kolekcijų buvo tam kartui gauta 90 darbų, iš užsienio kraštų 40, dar po kiek iš įvairių Britanijos galerijų. Be kita ko, Britų muziejus turi apie 19.000 jo piešinių.

Parodos pasisekimas buvo nepaprastas: aplankė jį 450.000 žmonių, maždaug po 7.000 kasdien. Parodos proga paaiškėjo, kad nėra šimtaprocentinė tiesa visuotinis išitkinimas, jog Vakaruose niekur nėra eilių. Norintieji patekti į Turnerio parodą, vidutiniškai turėdavo išlaukti apie 2 valandas, kol patekdavo į vidų, o paskutinėmis dienomis ir po 3-4 valandas.

Tas pasisekimas pakilo minį, kad Turnerio kūrinius reikėtų surinkti į vieną vietą — suorganizuoti jo kūrinių atskirą muziejų. Žinoma, visų jo darbų negalima bus ten padėti, nes užsienio galerijose ir privačiose kolekcijose esantieji ten ir pasiliks, o ir pačių britų kai kurie muziejai nesutiks išskirti su savo nuosavybe. Pirmiausia būtų surinkta į krūvą tai, ką turi Tate galerija ir Britų muziejus, ir abiems šioms institucijoms būtų pavesta tvarkyti tą būsimąjį Turnerio muziejų. Muziejui net ir vieta jau nužiuota: Somerset House. Tiesa, ten buvo pažadėta leisti įsikurti Britų teatro muziejui, bet jis, sako, gal galės kamininkauti Viktorijos ir Alberto muziejuje. Tokiems projektams įgyven-

dinti, aišku, reikia vyriausybės pritarimo ir paramos. Meno reikalų ministeris, deja, nerodo per didelio entuziazmo. Sako, sudėsi į muziejų tuos paveikslus, ir jie bus pusiau užmiršti. Jis galvotų, kad kartas nuo karto reikia surinkti iš visur ko didesnį kiekį jų paveikslų, kaip kad dabar buvo padaryta, ir sudominti žiūrovą parodomis.

"PENGVINAI" PO 40 METŲ

1935 metais, turėdamas kšėnėję tik 100 svarų, anglas Allen Lane ryžosi pradėti revoliuciją knygų leidyboje. Knygos buvo ir yra brangios visur, ir Britanija čia nesudaro išimties. O kai brangios, tai nepasiekia masių, jas perka tik labiau pasiturintieji (kiti, žinoma, gali naudotis viešosiomis bibliotekomis, bet šitoks skaitymo būdas nepratina žmogaus knygą laikyti būtinybe namuose). Tai jis šitą savo 100 svarų panaudojo knygoms, minkštais viršeliais ir prastėmis popierijėmis atspausdinti, leisti. Norint net ir vargingiau išleisti knygą padaryti visems prieinamą, reikia jos atspausdinti ir išplatinti didelius kiekius.

A. Lane ryžosi, ir jo ta "Penguin" leidykla iš pradžių sunkiai skynėsi kelią. Kad knygos visur pasiektų žmones, reikėjo platinti ne tik per knygynus, bet ir šaip per didesnes parduotuves. Toks užsimojimas buvo naujas,

ir ne tik eilinės parduotuvės, bet ir kai kurie knygynai labai abejingai sutiko pasiūlymą imtis pigias knygas platinti. Tačiau kelias buvo pralaužtas, ir jau daug metų niekas nebesistebi, jei Woolworthe ar kitokioje didesnėje parduotuvėje užtiksi lentynas ar stovus su pigiomis knygomis ir dabar jau ne vien tik su "Penguinais", nes kitos leidyklos, pamačiusios, kaip Lane sekasi, pasėkė jo pavyzdžiu.

A. Lane nepasitenkino vien "Penguin" serija, kurioje pateikiama beletristika. Buvo pradėta leisti "Pelican" serija, skirta mokslinei knygai. Jei "Penguin" serijoje pigiai ir masiniu tiražu perspausdinamos kiek anksčiau ar ir tuo pat metu brangesnėmis laidomis išėjusios knygos, tai "Pelican" serijoje dideliu tiražu paleidžiamos specialistų parašytosios knygos pirmomis laidomis. Darbui plečiantis, prie tų dviejų serijų pridėtos dar knygos vaikams, vadovėliai, pramoginė literatūra ir kt.

Kaip tas leidybos darbas yra išsiplėtęs, gal susidarytų šoks toks vaizdas, jei pasakytume, kad 1973 m. ši leidykla paleido į žmones net 720 pavadinimų knygų (į tą skaičių neįeina tos, kurios kartojamos naujomis laidomis). Praeitais metais ta leidykla yra pardavusi Britanijoje ir kitur 43 milijonus egzempliorių savo leidinių, 1970 m. leidykla pateikė rinkai 540 pavadinimų leidinių.

Inflacija ir didėjančios leidi-

nų pagaminimo išlaidos palietė ir Penguin Books leidyklą, ir, tur būt, nieko bendra neturi numatomasis jos leidybos smukimas su tuo, kad jos įkūrėjas A. Lane mirė (1970 m.). Jei leidykla gali pasididžiuoti, kad iki 1971 m. pabaigos ji pateikė rinkai iš viso 4.500 knygų ir buvo numatysiusi iki 1980 m. tą skaičių padidinti iki 7.000, tai dabar nusistatyta trejus metus pasitenkinti po 455 pavadinimus kasmet. Knygai pagaminti reikia dirbančio, gyvo kapitalo, o į išspausdintąsias idėtas laikui negrįžta, dėl to leidykla turi nemažą skolų, ir palūkanas už paskolas reikia mokėti dideles (1973 m. pabaigoje paskolų leidykla turėjo 2,6 mil. svarų, o knygų sandėliuose už 5,5 mil. svarų).

Veiklos siaurinimas labiausiai palies leidyklos švietimo skyrių — vadovėlius, o taip pat ir kitas serijas.

K. Krauzė

MARQUETTE PHOTO
SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MĖGJAMAS

Daug sutaupysite perkant šia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pinau užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarą iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

A. T. VERAS

AKRODŽIAI IR RANGYBOS
Pardavimas ir taisymas

2646 W. 69th St.

Tel. REpublic 7-1941

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEICIAL, TAS
NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR
TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUCIŲ 5.25%
\$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%
\$1,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
\$1,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ
SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą
ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis,
ekonomiškas
2 durų Hardtop

PLYMOUTH FURY — Sport. 2 durų Hardtop, 6 cilindrių

Turime jaunuoliams mašinų: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00.

Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai patalsys karoseriją (Body), sparnus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

GERA NAUJIENA!!

Zemiausios persinutimo

išlaidos!!

Dabar jūsų giminės gaus di-

diesnę vertę, kaip niekada

anksčiau.

UŽSISAKYKITE DABAR

TIK PER INTERTRADE

EXPRESS CORP.

GERIAUSIĄ DOVANĄ

SIŪSTI

LIETUVĄ

SPECIALIOS RUBLIŲ

PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS

CORP. pirmiausia pasakė apie

tai, o jūsų giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais

jūsų giminės gali gauti

viską, ką tik nori, už dalelę

reguliarios kainos. Tai tas

pat, kai jelti į krautuve su

100 dol. ir už juos gauti 200

dol. ar 300 dol. vertės prekių.

o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS

CORP. mielai jums nemoka

mai prisiųsi rodymą. Speciali

rublių pažymėjimus galima

paversti į reguliarius rublius

sukausiu kursu.

SU PILNA GARANTUJA

GREITIAUSIAS

PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maž

daug per tris savaites. Vieno

spec. rublio kursas yra \$2.63.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ.

NERA KOKIŲ KITŲ

MOKEJIMŲ.

REIKALUKIT MŪSŲ NE

MOKAMO ILIUSTRUOTO

KATALOGO

Užsakykite Dabar.

Užsakykite tik per

INTERTRADE

EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

Penktas aukštas

New York, N.Y. 10010

Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU

AUTOMOBILIAI

Pilnai garantuotas

greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių naujų

modelių

ZHIGULI VAZ 2101

US \$3706.00

NAUJAUSIAS PAGERINTAS

EXPORT MODEL

ZHIGULI VAZ 2103

US \$4246.00

ZHIGULI VAZ 2102

US \$4082.00

EXPORT MODEL

MOSKVITCH 412 IE

US \$3756.00

MOSKVITCH 408 IE

US \$3454.00

MOSKVITCH 426 IE

US \$3919.00

STATION WAGON

US \$4205.00

MOSKVITCH 427 IE

US \$4205.00

STATION WAGON

US \$4205.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968

US \$2368.00

REIKALUKIT

SPECIALIŲ BIULETENIŲ.

SU AUTOMOBILIŲ

PAVEIKSLAIS,

APARTMENTAIS,

NAUDOTAIS RŪBAIS.

SVECIAMS IS USSR

REIKALUKITE MŪSŲ

SPECIALIAUS BIULETENIO

MES TURIM 26 METŲ

PATYRIMĄ

SIAME BIZNISE IR

TAIP PAT TURIM

TOKIĄ PAT

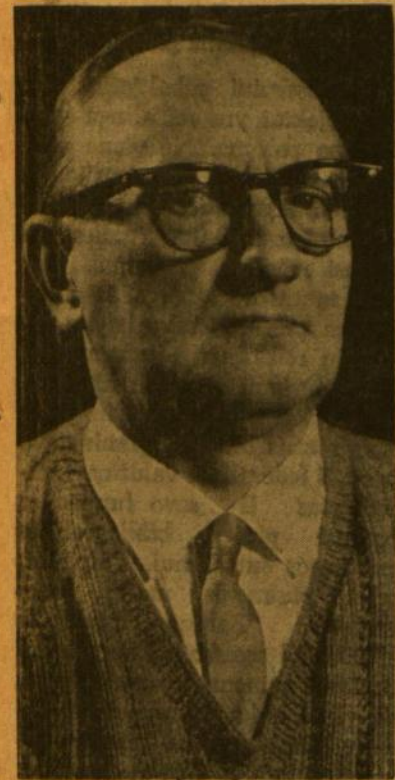
PATENTINTŲ KLIENTŲ

PASTABOS APIE "SVENTARAGI"

(Atkelta iš 5 pusl.)

tekste. Gerai, kad tokių vietų tūkstančio puslapių romane nėra daug. Perbrendame per tokias banalybių pelkes, ir vėl pasiekiamo solidų krantą su meilėmis, nuotykiomis, su gyvais ano tolimo šimtmečio žmonėmis.

Antra, mano išimone, silpniausia romano vieta, tai beveik pačiame II tomo gale įtarpintas 29 puslapių skrydis, pavadinamas "Sventaragis — Sventaragis". Nei iš šio, nei iš to autorius Sventaragį bando paversti tryliktojo amžiaus pagoniškuoju Kristumi. Net ir stilius Naujojo Testamento. Aure: "Kartą mokiniai paklausė mokytoją, kas yra dievybė."; "Susirinkusiai miniai Sventaragis taip kalbėjo."; "Kartą Sventaragis su mokiniams ir sekejais atėjo į vieną kaimą ir sutiko dideles eitynes."; "Kartą mokinių paklaustas, kas yra tėvynės meilė, Sventaragis taip kalbėjo...". "Kartą Sventaragis, bekeliaudamas per girią su savo mokiniams, užtikino...". Gana. Iš tiesų, tuose visuose gabaliukuose Sventaragis, jau paverstas Sventaragiu, kalbėjo gan gražiai ir įdomiai. Tai autorius daugelį metų puoselėta, iš dalies jau kitomis progomis skelbta, iš dalies nauja filosofija. Tūkstančio puslapių veikale autorius turėjo dešimtis progų, kad Sventaragio lūpas jau išsprauti pokalbiuose su Mindaugu bei kitais didžiūnais. Knygos gale, tai i Evangelijų, tai i Nietzsche's ("Also sprach Zarathustra") stilių įvilkta, atrodo mažų mažiausia nerimtai. Nereikia būti "Sventaragiu" nei kokių toliaregių, pranašaujant, kad kai kas net savotiškai blasfemiškai visą šį skyrį palaikys.

Vytautas Alantas

"Sventaragio" kalba aplamai labai sodri, žodinga, vaizdi. Kai kuriems žodžiams "išsifruoti" dažnai neužtenka namie turimų mažesnių apimties žodynų. Bet tai daro tik teigiamą įspūdį, istoriniam romanui teikia egzotikos, paslaptingumo. Bet randame ir kasdienių žodžių, kuriuos autorius rašo klaidingai. Antai, daugelį, gal šimtus kartų, parašyta ryktelejo, nusvyres, patyžes, kai visur turi būti su i trumpąja, — riktėlėjo, nusvires, patyžes (ak, dargi visur ant i kairinis kirtis krinial). Vėl, sužiuro, apniukęs, kai turi būti sužiuro, apniukęs, irgi su kairiniu kirčiu ant u.

Esu perskaitęs beveik viską, ką Vyta. Alantas per daugelį metų skaitytojui yra pateikęs. "Sventaragis" man pats įdomiausias, geriausias jo veikalas. Intriguojas ne tik fantastiniais minėtų penkių didvyrių nuotykiomis, bet ir realia Lietuvos valstybės kūrimosi drama. "Sventaragis" man parodė, kad ir mindauginiai romanai įmanomi. Jis sukėlė man apetitą dar kartą atidžiai persiskaiti.

Dail. Vytautas O. Virkau prie savo sukurtų ekslibrisų, šiuo metu išstatyti George Williams College bibliotekoje, Chicagos priemiestyje

Kultūrinė kronika

DEMESYS VYTAUTO O. VIRKAU EKSLIBRISŲ MENUI

Chicagoje gyvenantis dailininkas Vytautas O. Virkau pastaruoju metu yra sukūręs nemažai labai įdomių ir aukštos meninės vertės grafikos darbų ekslibrisų pavidale. Meno pasaulyje į juos atkreiptas daugelio dėmesys. Europoje, kur ekslibrisais domėjimasis yra kur kas didesnis negu Amerikoje, netrukus išleidišiamas specialus Vytauto O. Virkau dvyslikos numeruotų ir autorius pasirašytų ekslibrisų pluoštas, palydimas atitinkamu studijinių tekstų. Leidinys pasirodys Danijoje anglų, vokiečių, prancūzų ir danų kalbomis.

Šiuo metu Vytauto O. Virkau ekslibrisų paroda vyksta Chicagoje artumoje — George Williams College bibliotekoje. Praėjusių metų rudenį jo ekslibrisai reprezentavo JAV tarptautiniam kongrese Jugoslavijoje, o šių metų birželio mėnesyje jie atstovaus Amerikai Lenkijoje.

VAKARONĖ, SKIRTA VIKTORO PETRAVICIAUS KŪRYBAI

Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje, pirmoji po Velykų kultūrinė vakaronė įvyks ateinančią penktadienį (balandžio 4 d.) 8 val. vak. Lietuvių foto archyvo spalvotos skaidrės yra sukaupę gausi ir rinktinė Viktoro Petravičiaus grafika, tapyba ir skulptūros. Vakaronėje visa tai dailės mėgėjai galės pamatyti ekrane. Apie Viktoro Petravičiaus kūrybą kalbės ir ją komentuos Balyš Chomskis. Visi kviečiami.

30 M. NUO ALF. LIPNIŲO MIRTIES

Viena tauriausių asmenybių, ypač pasireikusių karo ir okupacijos laikais, buvo kun. Alfonsas Lipniūnas, buvęs Stutthofio lagerio kankinys. Mokslus ėjo Vyt. D. universitete, sociologijos studijas gilinio Lilio univ., Prancūzijoje. Daug sumanumo parodė, būdamas Panevėžio vyskupijos jaunimo direktoriumi. Buvo Pedagoginio instituto lektorius Panevėžyje ir Vilniuje. 1941 m. įsteigė Laisvės fondą šelpiti nukentėjusiems nuo okupantų. Uolus visuomenininkas. Parašė knygą Penkių valstybių sostinėse ir yra išvertęs pora religinių leidinių. Mirė 1945 m. bal. 28 d.

tyti mindauginę istoriją. Pano-rau i rankas imti J. Kralikausko ta pačia tema rašytus veikalus ir palyginti su alantiškiu.

Kad "Sventaragis" įdomus ne tik mums senstantiems, nostalgijoj skęstantiems emigrantams, bet ir jaunimui, ir todėl bostoniško pradžios mokyklos mokinuko Senutos (pamiršau vardą) atvejis. Perskaitęs pirmąjį tomą, vaikūnas sujaudintas artinosi prie autoriaus prašyti autografo, o, autorių sutikęs, romaną labai gėrė. Apie tai skaitėme spaudoje. Manau, kad Vytautui Alantui tai buvo pats maloniausias siurprizas, pati geriausia "recenzija", nes dešimties-dvylikos metų jaunimui įmanomi. Jis sukėlė man apetitą dar kartą atidžiai persiskaiti.

Lenkijoje, teturėdamas 40 m. amžiaus. Palaidotas Pucke. Šiemet sueina 30 m. nuo jo mirties.

SEIMOS DRAMA SCENOJE

Dabarties laikus atitinkanti T. Stoppard komedija "Enter a Free Man" statoma Forum teatre, Chicagos vakaruose. Komiškos situacijos sušaro iš palinkusios i hipišką gyvenimą dukters ir tariamo išradėjo jos vyro. Seimos jungtis lieka ypatingo pasišventimo motina.

Veikalo sėkmingumą lemia geri profesionalai aktoriai. Pagrindiniame tėvo vaidmeny yra John McGiver, pasiekęs trijų universiteto mokslo laipsnių, pasižymėjęs pats kaip rašytojas, mokytojas, filmų ir televizijos aktorius. Jo viena komedija buvo pastatyta Katalikų universitete Washingtone. Jo žmonos vaidmenį Pat Fraser, išaugusi Anglijoje (turianti sūnų misionierių). Aktoriaus Bob Thompson buvo dramos direktorius Rosary kolegijoje. Kiti, kaip D. Goldberg, N. Leonard, D. Benson, atėję iš Goodman vaidinimų.

Visus juos i darnų vaidybinių vienetą sujungęs Chicagoje gambiai besireiškiantis režisierius W. Pullinsi, talkinamas savo žmonos, irgi režisierės.

SCENA PRALENKIA EKRANĄ

Visai eilei filmų gamintojų taikantis prie žemųjų publikos masių ir besistengiant susilaukti dėmesio ne tiek meniškai laimėjimais, kiek vulgarumu ir seksualumu, teatras (nors ir ne be nuodėmių) daug kur ima pralenkti filmus.

Chicagoje turime visą eilę teatrų, kurie savo pastatymais yra gana aukšto lygio. In The Round Playhouse teatre šiuo metu eina operetė iš portorikiečių imigrantų gyvenimo JAV-se: "West Side Story". Operetė panaudoja tai, kas buvo rasta geriausio ir scenai pritaikomo to pat pavadinimo filme. Čia sutelkti profesionalai aktoriai, kurie beveik visi yra ir dainininkai ir didelę jų daugumą — baleto šokėjai, taigi pastatymas ryškus savo įvairumu, slinkties gyvumu. Aktorių tarpe randame žmonių su labai geru pasirošimu: baigusius Northwestern univ. muzikos mokyklą (D. S. Schafer), Northern Ill. univ. muzikos mokyklą (V. L. Davis), gausiau besirodantių televizijoje (G. Giocomo, T. Clifton), turinčių magistro laipsnį teatro mene (D. Boevingloh), atėjusių iš Michigano univ. (S. Hogue) ir kt. Šie talentai sukuria pasigėrėjimą sukeliantį spektaklį. J. Pr.

MIRĖ KOMPOZITORIUS

Kompozitorius James Haven Gillespie, 87 m., mirė Las Vegas mieste, Nevadoje. Jis yra sukūręs tokias melodijas kaip "Santa Claus is coming to town" ir kt.

PATIKSLINIMAS

Praėjusio šeštadienio Draugo kultūriniam priede atspausdinti Eugenio Montale eilėraščių lietuvių kalbą yra išversti Povilo Gaucio.

Filmų įvairumai

Hermann Hesse "Stepių vilkas" ekrane

STASE SEMENIENE

Vokiečių rašytojas Hermann Hesse, kurio tėvas buvo estas, yra romantikos palikuonis, ieškas žmogaus išsilaisvinimo iš ji varžančios aplinkos bei visuomeninės santvarkos rėtėtiškos ir vakarietiškos kultūros jungtyje. Po stiprių sukrėtimų I-jo pasaul. karo metu, Hesse savo veikaluose nukreipė žvilgnį daugiau i psichologines problemas. Anksčiau veikiamas dar šv. Pranciškaus Asyžiečio, dabar Hesse persiėmė Nietzsche, Schopenhauerio pesimistinėmis idėjomis, giliosios i psichozinai. Tarp daugybės jo veikalų, sielos chaosą visu šiurpumu iškeičia Der Steppenwolf, parašytas 1927 m., pabrėžias stiprų dvasios ir gyvenimo, mąstytojo ir menininko antagonizmą. Žmogus pats savo veiksmams neišsiperka, ir kūrybos prasmė težiūrima gyvenimo vargo išsakyme.

Net ir pačios geriausios filosofijos perkėlimas i fantazijos ar dramos veiklą yra kitas riešutas. Taip ir Hesses Stepių vilko knygos išvilkimas i ekraną sutiko daug kliūčių.

Fred Haines surežisuotam spalvotam filme "STEPPENWOLF" kalba apie Hesses pasikeitusį asmenį Harry Haller. Jis yra tas Steppenwolf — pilkasis stepių vilkas, vyras, drąsokomas vidinių jėgų. Daliai tauri dvasia, iš dalies gi laukinis žvėris, jis nepajėgia nei atitvirtinti nuo įprastos bendruomenės, nei nusistatyti gyventi jos ribose.

Kai Harry nutaria, kad nusižudymas yra vienintelė išeitis, jis sutinka pasilpatingą Hermine, kuri gelbsti jį filosofija ieškoti džiaugsmo gyvenime. Ji moko jį šokti foklorą, supažindina jį su suirusiu "geru gyvenimu" — džiazu, opiumu ir gatvės moterimis su "aukso širdimis". Pagaliau ji pasikviečia ha-lincinacinei kelionei per Magišką teatrą. Ten Mozartas ir kiti nemirtingieji šneka Hariui, kad geriausia yra pasijuokti iš visko.

Niekas, o niekas, neperskaitęs knygos, neišskentėtų iki filmo pa-baigos, neišbėgęs iš teatro. Netgi patys aršiausi Hesses pasekėjai nusivils filmui. Visa, kas buvo knygoje prasmingiausia, filmo redaguo-tojų žirkliai liko sužalota.

Max Von Sydow yra įtikinantis Harry ir įneša daug orumo i rolę. Dominique Sanda turi puikią išvaizdą ir tinkamą elgseną savo sukur-tai Herminei. Goethes rolėje Alfred Bailou.

Tačiau labiausiai nervus dirginantieji yra "specialūs efektai", pavartoti Magiška jame teatre. Tai kombinacija įvairių atskirų spalvų

su negatyvo nuotraukom bei neaiš-kiom figūrom. Lyg sėdėtum savo kambary prie blogai veikiančios spalvotos televizijos ir mėgintum suderinti spalvas, o toji nelaboji antena visai atsisakytų žmoniškai

Prano Naujokaitio LIETUVIŲ LITERATūros ISTORIJA, I tomas

Tai naujausias lietuvių literatūros nagrinėjimas šių laikų švie-soje, didelio formato, kietais viršeliais, virš 600 pusl. dydžio kny-ga, labai reikalinga mokyklai, rašytojams, žurnalistams ir visai lie-tuvių švietumenei.

1 egzempliorius \$10.00
2 egzemplioriai \$18.00
3 egzemplioriai \$24.00

Užsakykite daugiau kaip 3 egz. \$7.50 už kiekvieną.

Užsakymus siųskite: Mr. A. Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629. Čekius ar money order'ius rašykite: LB Kultūros Taryba vardu. Ne-siųskite voke gryną pinigų.

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS

IR
KANKLES

DARO PAGAL UŽSAKYMĄ
IR
TAISO STYGINIUS
MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS
4914 West Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200

DO YOU LIKE TO WRITE? ARE YOU CREATIVE?

We need Theaterplays, Screen-plays, TV-Scripts and Ideas, Short-stories, Poetry, Biographies, No-vels, Pop-Music and Lyrics.

Wake up and get with it! Write and send To:

ENTERTAINMENT CENTURY LTD.

7966 Beverly Blvd. # 102
Los Angeles, Cal. 90048

**LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ
ŠVENČIŲ**

linkiu visiems lietuviams.

AUGUSTAS BELAUSKAS, vedėjas

ARBET FURNITURE

2442 West 47th St., Chicago, Ill. — FR 6-1100

Čia rasite visa kas tik jūsų namams reikalinga — geriausios kokybės ir už nebrangias kainas.

**DABAR GERIAUSIAS LAIKAS ĮRENGTI TVORAS
JŲSŲ NAMŲ PUOŠNUMUI IR ŠEIMOS SAUGUMUI**

NAMŲ APKALIMAS - "SIDING"

Įrengiame tvoras, duris, langus, stogelius, tureklus ir kt. įvairaus metalo, plastikos ir stiklo gaminius namų pagerinimui, papuošimui.

KOSTAS BUTKUS — TELEF.: 778-2781

veikti... Filmas veikia žiūrovą nei-giamai. Po 2 valandų stebėjimo žmogus apledžia teatrą, greičiau-siai, įpuolęs i nusiminimą ir amar-globėjų palyda.

**VIENOS/DVIEJŲ SAVAIČIŲ
EKSKURSIJA Į LIETUVĄ**

IŠ BOSTONO IR NEW YORKO

Kaina nuo \$739.00

ISVYKSTA:

gegužės 28	liepos 16
birželio 11	liepos 18
birželio 25	rugpjūčio 20
birželio 30	
rugpjūčio 3	
rugpjūčio 19	
lapkričio 21	gruodžio 19

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mo-kesčiu: pav., vykstantiems iš Chicagos \$119.00
Clevelando 84.00
Detroito 74.00

Patartina registruotis iš anksto — vietų skaičius ribotas.
Dėl smulkesnių informacijų kreiptis į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENE
Air fares subject to Government approval.

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE

AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

TRYŠ MODERNISKOS

MASINOMŲ VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TĖVAS IR SŪNUS —

TEL. 78 MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS

Laidotuvių Direktorai

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3907 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6872

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LaFayette 8-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

8319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

Sentimentai ir darbai Lietuvai

Dailininko M. Dobužinskio gimimo šimtmetį ir jo darbų parodą M. K. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, pasitinkant

Reta aukštųjų bajorų giminių. Dailininko tėvas.

S. AUKŠTAITIS

Seniausias žinomas, nuo 1522 metų išlikęs, oficialus dokumentas mini Jonuškos - Jonuškevičiaus pavardę. Vienas šios giminės atstovas prisimenamas kaip Upytės apskritys aukštas pareigūnas. Vėlesni palikuonys buvo pasižymėję gydytojais, teisininkais, Lietuvos karininkais. Jų paveldimos posesijos — Didieji ir Mažieji Dabučiai, Ukmergės apskrityje.

Gal kad atskyrus nuo kitų viešnapavardžių, aptariamus Dabučių savininkus imta pravardžiuoti "Dabučinskiais" (tarmiškai galėjo būti ir "Dobužinskiais"). Ir ši pravardė ilgai virto nūnai mene pagarsėjusia pavarde.

Ryškūs giminės reprezentantas buvo dailininko tėvas — gvardijos karininkas, artilerijos generolas Valerijonas Dobužinskis, savo lietuviškos kilmės ne tik kad neslėpęs, bet ją net pabrėžęs, nors ir jautė carinės vyresnybės dėl to rodomą nepasitikėjimą. Kai, pvz., prasidėjo 1863 metais sukilimas, iš Čenstachovos, Lenkijoje, buvo nukeltas į Suomiją, o paskui į Naugarą, kur gimė sūnus Mstislovas, būsimas dailininkas. G. 1869 metais prašė būti perkeltas į Vilnių, nes ten, girdi, gyvena visi jo artimieji.

Kai Vilniuje iškilmingai buvo atidengiamas buvusiam gubernatoriui Muravjovui ("Korikui") paminklas, įgulos narys generolas Valerijonas Dobužinskis pasiuntė raportą, jog yra susirgęs ir apgailestauja, jog iškilmėse dalyvauti negalės. Vėliau gi pro tą paminklą ne tik kad niekad nepraejo, o jei važiuoja, tai vėžiukui įsakydavo pasukti kita linkme, kad to nepakenčiamo Muravjovo akys neregėtų.

Jau į pensiją pasitraukęs, Valerijonas Dobužinskis vienoje apleistose geležinkelio būdelėje sistemingai tvarkydavo (berods, Mokslo bičiulių draugijos) katalogus bei inventorius sarašus. Ypač domėdamasis tuo, kas rėšosi su Lietuvos praeitimi.

Sūnus Mstislovas jaunatvės dienas praleido Vilniuje, kur baigė gimnaziją. Ypatingas Lietuvos sostinei sentimentas išliko jame visą gyvenimą.

Apsigyvenęs Petrapily, gavo teisių fakulteto baigimo diplomą, kurį laiką tarnavo administracijos įstaigoje ir lygiagrečiai ėmė studijuoti meną. Netrukus mense tobulintis vyko Europon. Pasirėmęs menininko karjerą, o su laiku išskyla grafikoje, tapyboje ir scenos dekoravimo darbuose.

Šio šimtmečio pačioje pradžioje Dobužinskis piešia Vilniaus senamiestį. Tuos paveikslus reprodukuoti teisė iš autoriaus nupirka viena rusų labdaros draugija ir dideliu tiražu paskleidžia atvirėlaiškių forma. Tais atvirėlaisiškiais neretai naudodavosi Petrapilyje apsigyvenęs M. K. Čiurlionis, lenkiškai jautriai rašydamas Lietuvoje pamylėtai merginai, netrukus jo žmona tapusi, Sofijai Kymantaitė. Ne užmirškim, kad ir kalbėdamas lietuviškai, Čiurlionis bemaž visada korespondencijai naudojo veik išmintinai lenkų kalbą.

Pats pirmas įtūli į Čiurlionio genijų. Nesigaili pastangų padėti jam iškilti.

M. Dobužinskis iš Petrapilio kasmet nuykdavo į Vilnių, kur susipažino su jaunais dailininkais lietuviais. Po apsilankymo sekė davo su vilniečiais korespondencija, naujienomis pasidalinimas. Savo prisiminimuose M. D. pasakoja: "Is Vilniaus ateidavo žinios, kad ten atsiėjo keistas dailininkas dekadentas (būdavo ir

stipresnių epitetų), kas paskatino mane šiuo neeiliniu žmogum, kuris lygiagrečiai buvo ir kompozitorius, susidomėti. Ypač patraukė tai, kad vaizdavo kažką fantastinę Lietuvą".

Dailininkas Antanas Žmuidzinavičius laiškuose įspėjo, kad Čiurlionis nepaprastai kuklus, nedrąsus vyras. Ir kai anas atvyko Petrapilį (po to, kai 1907 metais įvyko jo kūrybos suklestėjimas), sudaręs kontaktą su muzikų Česlovu Sasnausku, konservatorijoje studijuojančiais Stasiu Šimkum bei Juozu Tallat-Kelpša, Dobužinskį aplankyti ilgai nesiryžo. Tačiau susipažinęs, išdrąsino ir ėmė vis dažniau lankytis. Anuomet jis gyveno tamsiame, siaurame kambary, pas neturtingus žmones. Iš virtuvės sklido kvapai, triukšmavo vaikų. Nenuostabu, kad Dobužinskis ištaigingame bute, kur buvo puikūs rojalės, Čiurlionis rado atgaivą, čia išsiformavęs valandomis leido laiką, prie rojalio improvizuodamas, skambindamas, ar su šeimininke, tobulai pianiste, keturiomis rankomis grodamį klasikinę muziką.

Tuo metu, kai Čiurlionis savo niūriame kambarėlyje buvo bebaigęs "Jūros sonatą", jis susilaukė nelauktų svečių. Dobužinskio prikalbėti, jį aplankė aną dieną jau žymūs dailininkai A. Benois, Somovas, Lansere, Bakstas ir Makovskis. Jie atėjo apžiū-

Mikalojus M. Čiurlionis improvizuoja.

rėti paveikslus, kuriuos Čiurlionis atsiėmė iš Vilniaus. Susižavėjimo neslėpdami, jie įtraukė Čiurlionį į savo tarpą, o 1908 metais jį jau pasirodo su savo kūryba "Salono" parodoje, išsukę žiūrovų susidomėjimą, kritikos palankiausias vertinimus. Visa tai sudarė M. K. Čiurlionio neeilinę reputaciją.

Dobužinskis džiaugėsi tautiečio pasisekimu. Tas, kuris savo tėvynėje buvo sutiktas su ironija, jau tapo pripažintas dailininkas.

1909 metais, Vilnių aplankęs, Čiurlionis Petrapilį sugrįžo jau ne vienas, bet su patrauklia žmona Sofija, kurią supažindino su Dobužinskiais.

Apsigyvenimas Kaune. Našesnių apipavidalinimų kūryba.

Kaune debiutuodamas, M. Dobužinskis su Čaikovskio operos "Pikų dama" apipavidalinimu susilaukė triumfo. Ir netrukus, jau Lietuvos respublikos pilietis, vis labiau įsitraukia į operos, baleto bei dramos premjerų sceninį talkininkavimą.

Čia tenka atitaisyti mūsiškėje spaudoje iki šiol skelbiamą skaičių, kad M. Dobužinskis Kaune buvo sukūręs scenovaizdžius ir kostiumus apie 30-čiai pastatymų. Iš viso gi Kauno Valstybės teatre — operai, baletui bei dra-

mai apipavidalino net 39 didelius spektaklius, visus originaliai, su dideliu įkvėpimu ir retu meistriskumu. (Gal kiek buvo pakartojęs Leningrade įvykdytą Sekspyro "Karaliaus Lyro" apipavidalinimą, bet kiek vėliau kauliškųjų premjerinių "analogijų" pasitaikė Europos scenose! Manding, tai įvyko ne todėl, kad dailininkas jaustųsi išsisėmęs, bet vien dėl to, kad jam užsinorėjo iš naujo pagyventi Lietuvoje sušvitusia kūryba).

Lietuvos baleto išvykos į Londoną (dviem savaitėm pratestos) ir į Monte Carlo, kai visi spektakliai buvo M. Dobužinskio apipavidalinti, dar labiau įtvirtino jo vardą Europoje. Susilaukė vis naujų angažementų ir, kaip vienas kritikas yra pastebėjęs, savo menu išpildytino visuose penkiuose mūsų planetos kontinentuose.

Į Lietuvą atvykęs jau stipraus garso grafikas, tapytojas bei scenos dekoratorius, meno pedagogas — Petrapilio meno akademijos profesorius, Kaune intesyviausiai reikiškesi teatre. Nepralenkiamai apipavidalines įvairaus stiliaus bei formos didelių premjerų, skirtingos tematikos spektaklius. Ir, kas būdinga, džiaugėsi Adomo Galdiko, Liudo Truikio, Stasio Ušinskio bei jaunesniųjų sėkmėmis.

Kurį laiką pabandęs, individualių neslopindamas, mokyti pamėgęs dailę jaunimą, prof. M. Dobužinskis "Židinyje" ir "Naujoje Romuvoje" spausdintu žodžiu atsiliepia aktualiais mū-

M. Dobužinskio piešinys

siškės dailės klausimais. Po Lietuvą važinėdamas, meniškai fiksuoja jos būdingą, po ilgų amžių išlikusį grožį. Pagaliau, Ministrų kabineto nutarimu, gilinasi į Vyties ir lietuviškos vėliavos problemas. Šiuo reikalu sudaro kontaktus su pasaulio žymiais heraldikos autoritetais, išleidžia išsamią studiją "Vytis". Šiūlo vėliavos pakeltimo variantus.

Lietuvoje sustojęs, laiks nuo laiko keliauja į Londoną ir Paryžių, kur jo eskizais ir priežiūra įvykdomi spektakliai bei filmų apipavidalinimai. Į Kauną sugrįžęs, magiška ranka gaivina naujai premjerai jau nupieštas dekoracijas. Jei jaučia savo darbų pasitenkinimą, suranda scenovaizdyje vietą savus inicialus "M.D." įspirausti. Vadinasi, Dobužinskis fecit!

Lietuvai sentimentų neatsisakė ir Amerikoje. Jisai Bostone bei Wilkes Barre, Pa. suruošia "Senosios Lietuvos" parodas. Net padaro specialų tam plakatą. New Yorke staiga mirus Andriui Olekai Žilinskui, paskelbė retos įvalgos nekrologą. Turėdamas apščiui amerikinių teatrų užsakymų, randa laiko sukurti dekoraciją ir kostiumų eskizus nuomatomam lietuvių kalba spektakliui.

Teko nugirsti, kad Vilniuje,

Mstislovas Dobužinskis (1875-1956)

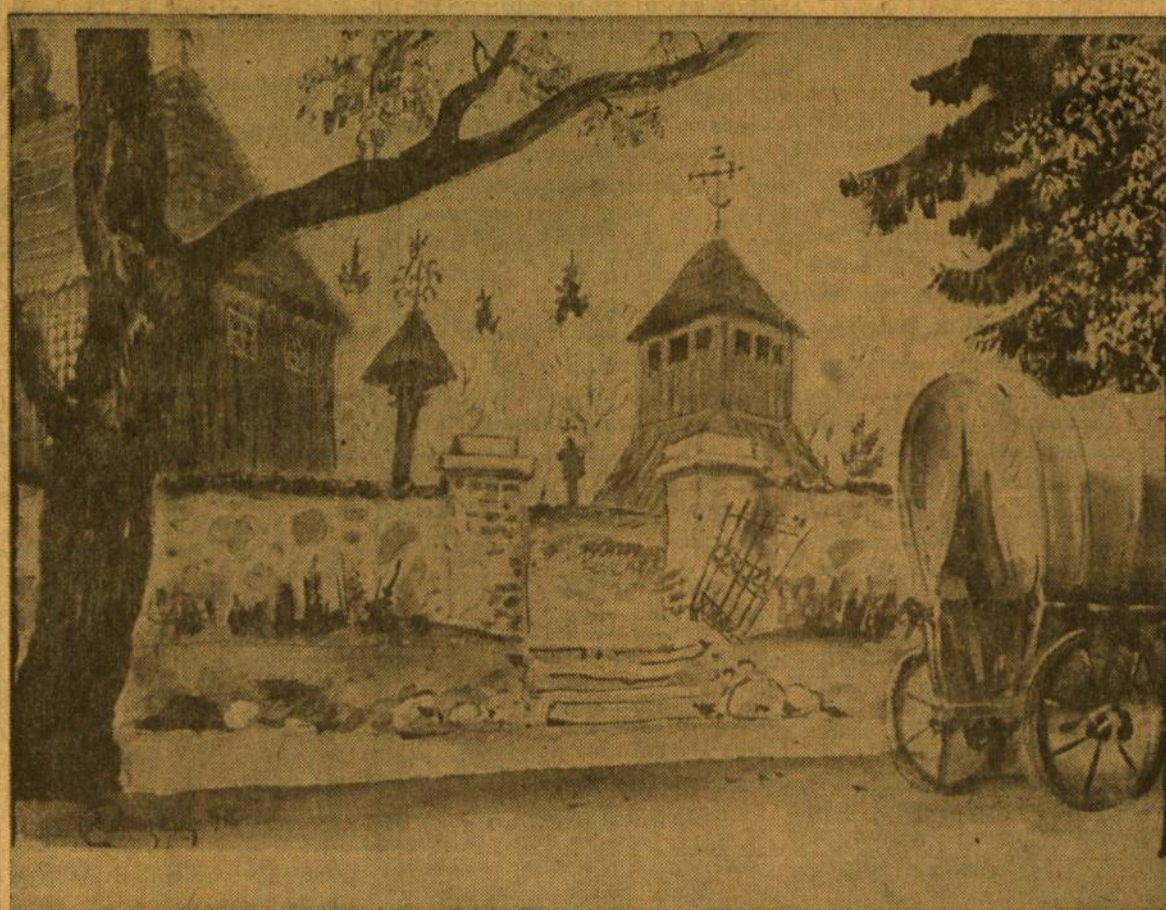
Nuotr. V. Mazelio

kur saugomi jo Lietuvoje įvykdyti darbai (daugiau kaip 2500!), kilęs sumanymas steigti M. Dobužinskio galeriją. Tenka manyti, jog to pagerbimo didysis menininkas tikrai yra nusipelnęs. Minint jo gimimo 100 metų sukaktį, M. Dobužinskio piešinių paroda, pavadinta "Lietuva", M. K. Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma balandžio 11 d. Parodą rengia Chicago's skautininkų klubas Ramovė.

Dail. M. Dobužinskio kūrinius turi 63 Europos ir Amerikos muzieji. Pas mus atsiradęs ciklas "Lietuva" yra dalis to lobių, kurį autorius išsivežė į užsienį. Daug šio pobūdžio piešinių ir tapybos yra liks Lietuvoje. Savo laiku, gyvendamas Kaune, M. Dobužinskis automobiliu apvažiavo visą kraštą, užfiksuodamas retos architektūros pavyzdžius, šventoves, būdingus vietovaizdžius. Ciklo "Lietuva" yra lietuviškoji praeitis, netgi mažai žinomose vietovėse užtikti meno šedevrai, o taip pat ir būdingi krašto vaizdai.

Amerikoje tuos kūrinius privačiai turi tik dr. V. ir dr. B. Paprockai, čekagietis Justas Lieponis ir Brooklyno Kultūros židins.

Balandžio 11 d. atidaromoje Čiurlionio galerijoje M. Dobužinskio "Lietuvos" serijos parodoje kūrinių nebus parduodami, nes rinkinys nenumatomas skaldyti.

M. Dobužinskis

P. Valčiūno pjesės "Aukso gromata" dekoracijos eskizas (Nuotr. V. Mazelio)

PABALTIEČIŲ DRAMATURGIJA SOUTHERN ILLINOIS UNIVERSITETE

Maždaug prieš pusmetį spaudoje pasirodė neilgas aptarimas profesoriaus Alfredo Strausmano įsteigto pabaltiečių teatro projekto, Southern Illinois universitete, Carbondale, Illinois. Tąkart buvo aprašyta 1974 m. rudenį įvykusi pabaltiečių konferencija, kurioje lietuviams atstovavo dr. Rimvydas Šilbajoris, prof. Algirdas Landsbergis ir ten studijuojanti Eglė Juodvalkytė. Buvo nutatyti pabaltiečių dramos projekto tikslai ir metų darbotvarkė. Dabar, įpusėjus mokslo metams, laikas įvertinti nuveiktus darbus, pažūrėti, kas atlikta, o kas dar prieš akis.

Šiuo metu jau yra surinkti 33 Pabaltijo tautų vaidinimų vertimai į anglų kalbą. Jų tarpe yra šešiolika lietuviškų vaidinimų. Septyni vaidinimai yra įvairiose vertimo stadijose. Tikimasi iki galo šių metų visus 40 vaidinimų paruošti platinimui amerikiečių mokyklose.

Norint supažindinti angliškai kalbančius žmones su pabaltiečių drama ir per ją su jų istorija, kultūra ir tradicijomis, šiais metais buvo užsibrėžta paruošti spaudai šešis vaidinimus, trumpas kiekvienos tautos teatro raidos istorijas ir mokslinius rašinius. Po ilgo svarstymo, pagal temą "Confrontations with Tyranny", buvo atrinkti šeši vaidinimai: iš okupuotos Estijos, Enn Vetemaa Iliuminacijos ir Paul Eerik-Rummo Pelenės Žaismas; iš okupuotos Latvijos Martišo Zivertso Mad Christopher Mad (Rūda) ir iš Latvijos Gunars Priede Mėlynasis, o lietuviams atstovaus dviejų išsivijos dramaturgų veikalai: Antano Skėmos Pabudimas ir Algirdo Landsbergio Penki stulpai turgaus aikštėje. Lietuvių teatro istoriją paruošė prof. Algirdas Landsbergis, latvių — dr. Juris Sileniks, o estų — dr. Mardi Valgemae.

Šis procesas gerokai primena vad. trijų kralių atsilankymą pas Kristų.

Budizmo kilimo laikais, 6 šimt. pr. Kristų, matyt, toje visuomenėje buvo gyva tradicija apie Dievo gimimą žmoguje. Jis buvo vadinamas paslaptingu žodžiu "Tathagata". Jo prasmė nėra lengvai atsekama. Jis maždaug reiškia: "taip yra įvykę". Regamej mano, kad mes čia turime reikalo su tuo, kas atsitiko su žodžiais: Logos ir Mesijas. Vienas jų buvo išpuoselėtas Žydų kultūros, kitas Graikų kultūros, išreikšti dieviškai intervencijai žmonijoje (ten pat 262-3 psl.).

(Bus daugiau)

Southern Illinois universiteto teatro fakultetas, globodamas ir remdamas pabaltiečių dramos projektą, šių metų gegužės 9 d. universiteto teatre stato Landsbergio vaidinimą Penki stulpai turgaus aikštėje anglų kalba. Vaidyba ir techniniai darbai bus atlikti universiteto studentų bei aspirantų. Scenovaizdį kurs Peteris Rožla, buvęs Rygos operos eskizų kūrėjas, o režisuos dr. Alfreds Straumanis. Minint lietuvių muziko M. K. Čiurlionio šimto metų gimimo sukaktį, nutarta naudotis jo kūryba, pabrėžiant vaidinimo dramatiškumą. Organizacijos norinčios pasikviesti Penkis stulpus gastrolėm tarp gegužės 16 d. ir birželio 14 d., yra prašomos kontaktuoti dr. Straumanį.

Association for the Advancement of Baltic Studies, planuodama savo konferenciją, įvyksiančią 1976 m. gegužės mėnesį Columbia universitete, New York, svarsto pastatymą estų, latvių ar lietuvių vaidinimo anglų kalba. Pabaltiečių teatro projektas tikisi aktyviai dalyvauti šio vaidinimo parinkime bei pastatyme.

Sekandais metais norima paruošti spaudai šešis vaikų vaidinimus. Kadangi šie vaidinimai apščiui naudojami Pabaltijo mitologija ir folkloru, tai apšunkina jų pristatymą angliškai kalbančiam mokyklinio bei gimnazistinio amžiaus jaunimui. Todėl, prie vaidinimų būsimi prijungta paaiškinamoji medžiaga. Lietuvių, latvių ir estų kilmės asmenys, įpratę ne tik ruošti, bet ir naudotis tokia mokyklinio medžiaga ir nori prisijungti prie šio projekto darbų kaip konsultantai ar kaip patariamiosios komisijos nariai, yra prašomi susisiekti su projekto viršininku dr. Straumaniu kaip galima greičiau.

Naujagimui pabaltiečių teatro projektui yra reikalinga visokeriopa parama. Ne viena etninė ir mokslinė organizacija, jų tarpe ir Association for the Advancement of Baltic Studies, yra davusi raštišką pritarimą. Visų trijų tautų dramaturgai ir vertėjai yra prisijungę savo knygų bei kitokių reikalingų informacijų. Tačiau, vienu atžvilgiu už lietuvių tenka raudonuoti. Piniginių šiais metais dr. Straumanis gavo sumą iš federalinės valdžios. Universitetas iš savo fundacijos paskyrė pinigų bibliografinės medžiagos šūtelkimui. Taip pat, prieš pusantros metus buvo įsteigtas "Baltic Fund". Iš 30,000 dol. suaukotų šiam fondui pavienių asmenų ir organizacijų, tik viena auka yra atėjusi iš lietuvių kilmės asmens. Likusius pinigų suaukojo latviai ir estai. Šie pinigai yra naudojami remti aukštąjį mokslą siekiančiam baltų kilmės jaunimui. Jei Amerikos federalinė valdžia, Southern Illinois universitetas, latviai ir estai mato reikalingą remti pabaltiečių teatro projekto darbus, ar lietuviai nuo jų atsiliks? Kreiptis prašoma šiuo adresu: Dr. Alfreds Straumanis, Baltic Theatre Project, Department of Theatre, Southern Illinois University at Carbondale, Carbondale, Illinois 62001. jv.

JUNGTINĖ KUNIGŲ SEMINARIJA

Chicagoje šešios protestantų seminarijos ir trys katalikų seminarijos sudarė bendrą jungtinių mokslų įstaigą su 1,400 studentų ir 150 profesorių. Tai buvo suorganizuota 1970 m. ir susilaukta gerų rezultatų, ugdant ekumenizmą, sumažinant išlaikymo išlaidas ir palaikant aukštą mokslo lygį. Apie 2.3 studentų turi bendras paskaitas, bet būna ir atskirų kiekvienai konfesijai.